

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА**

**Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Волошиної Аделії
Едуардівни**

**Науковий керівник:
доктор політ. наук,
професор кафедри
міжнародних відносин
Розумний М. М.**

Київ –2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження	9
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження	15
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ТА ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА	18
2.1. Законодавчі й нормативні акти, що регулюють інформаційну політику	18
2.2. Інституційна структура та ключові актори	24
2.3. Механізми формування та впровадження політики	31
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА	39
3.1. Забезпечення інформаційної безпеки та протидія дезінформації	39
3.2. Інтеграція до європейського інформаційного простору та міжнародна співпраця	52
3.3. Розвиток цифрових комунікацій та медіаграмотності населення	57
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

API	Асоціація незалежної преси
AVMSD	Директива ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги
CERT	Центр реагування на комп'ютерні інциденти
CIJ	Центр незалежної журналістики
CNPD	Національний центр захисту персональних даних
COVID	Коронавірусна хвороба
DG CONNECT	Генеральний директорат з цифрових питань ЄК
EEAS	Європейська служба зовнішньої діяльності
ENISA	Європейське агентство з кібербезпеки
EU	Європейський Союз
EUPM	Європейська поліція місії
GDPR	Загальний регламент захисту даних ЄС
IPRE	Інститут європейської політики та реформ
ITU	Міжнародний союз електрозв'язку
JUFREX	Програма Союзу Європи для підтримки свободи медіа
NIS	Національна стратегія інформаційної безпеки

RISE	Розслідувальна журналістика та редакція
RSF	Репортери без кордонів
SIS	Служба інформації та безпеки Республіки Молдова
STOP FALS	Кампанія з викриття фейкових новин
USAID	Агентство США з міжнародного розвитку
ЄС	Європейський Союз
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ІКТ	Інформаційно-комунікаційні технології
МЗДІ	Міністерство цифрових ідентичностей Республіки Молдова
НІСД	Національний інститут стратегічних досліджень
НАТО	Північноатлантичний альянс
ОБСЄ	Організація з безпеки і співпраці в Європі
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПМР	Придністров'я
ПРООН	Програма розвитку ООН
РМ	Республіка Молдова

ВСТУП

Державна інформаційна політика належить до стратегічно важливих сфер, оскільки в сучасну інформаційну добу вона безпосередньо впливає на національну безпеку, суспільну стабільність та напрям розвитку держави. Для Республіки Молдова ця тема набуває особливої актуальності в контексті євроінтеграційних прагнень країни та паралельних викликів, пов'язаних із впливом зовнішніх інформаційних загроз. Після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом в 2014 році Молдова взяла на себе зобов'язання розбудовувати незалежний і плюралістичний медіасектор, що підкреслює пріоритетність реформ в інформаційній сфері на шляху до європейської інтеграції. Відповідно, ефективна інформаційна політика розглядається як необхідна умова зміцнення демократичних інститутів та довіри громадян.

Разом з тим, молдовський інформаційний простір стикається зі значними загрозами, серед яких ключовими залишаються надмірна концентрація медіавласності, політична заангажованість інформаційних каналів, поширення дезінформації, а також зовнішній тиск з боку Російської Федерації. Зміна безпекового середовища в регіоні після 2014 року, зокрема у зв'язку з гібридною агресією проти України, актуалізувала для Молдови потребу в побудові стійкої інформаційної архітектури. Зміна безпекового середовища в регіоні після 2014 року, зокрема у зв'язку з гібридною агресією проти України, актуалізувала для Молдови потребу в побудові стійкої інформаційної архітектури. **Актуальність дослідження** зумовлена саме необхідністю системного аналізу державної інформаційної політики Республіки Молдова в умовах трансформації безпекових викликів, європейської інтеграції та боротьби з дезінформацією.

Актуальність дослідження підсилюється й тим, що міжнародне співтовариство приділяє значну увагу інформаційній стійкості Республіки Молдова. Зокрема, Європейський Союз надає цільову підтримку для протидії іноземним інформаційним впливам і дезінформації, зміцнення незалежних ЗМІ та стратегічних комунікацій Молдови.

Об'єктом дослідження є державна інформаційна політика Республіки Молдова як комплекс правових, організаційних і комунікаційних заходів у сфері інформації.

Предметом дослідження є пріоритети, цілі, механізми та інструменти реалізації інформаційної політики Республіки Молдова, їх зміст, особливості формування та реалізації в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

Мета дослідження – визначити основні пріоритети, механізми та інституційні особливості реалізації державної інформаційної політики Республіки Молдова у 2014–2025 роках в умовах гібридних загроз та європейського курсу розвитку.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні **завдання** дослідження:

1. проаналізувати стан наукової розробки проблеми та джерельну базу дослідження;
2. уточнити понятійно-категоріальний апарат та обґрунтувати методологію дослідження;
3. охарактеризувати нормативно-правову базу та інституційну структуру інформаційної політики Молдови;
4. виявити основні пріоритети державної інформаційної політики у зазначений період;
5. оцінити ефективність реалізованих заходів і окреслити основні виклики та перспективи.

У процесі роботи використовувалися такі методи дослідження: аналіз і синтез законодавчих актів і наукових джерел, порівняльний метод (для зіставлення підходів у сфері інформаційної політики з досвідом інших країн), контент-аналіз урядових документів і стратегій, системний і структурно-функціональний підходи.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 2014 по 2025 рік. Нижня межа обумовлена підписанням Угоди про асоціацію з ЄС та початком посиленої протидії зовнішньому інформаційному впливу. Верхня межа охоплює поточний етап – реалізацію реформ у контексті статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу та нові виклики, пов'язані з кібербезпекою та політичною стабільністю.

Теоретичне значення роботи полягає в систематизації знань про розвиток інформаційної політики Молдови в умовах гібридних загроз і трансформації зовнішньополітичного курсу, уточненні концептуального змісту інформаційної політики Молдови та узагальненні її пріоритетних напрямів у пострадянський і євроінтеграційний періоди.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів роботи державними органами, аналітичними центрами, викладачами в освітньому процесі, а також експертами з питань інформаційної безпеки.

Апробація. Матеріали дослідження було представлено та обговорено 17 квітня 2025 р. у секції «Міжнародні комунікації в умовах трансформації системи міжнародних відносин» у рамках теми «Пріоритети державної інформаційної політики Республіки Молдова» на Всеукраїнській науковій онлайн конференції «Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин» і опісля опубліковано у збірнику «Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин»¹.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. У першому розділі аналізуються теоретико-методологічні основи теми. Другий розділ присвячено нормативно-правовій та інституційній основі інформаційної політики Молдови. У третьому розділі

¹ Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин: науковий збірник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ: [Електронне видання], 2025. Готується до друку

окреслено основні пріоритети політики, оцінено їх реалізацію та вплив на державну інформаційну стратегію. Загальний обсяг становить 73 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами інформаційної безпеки та стратегічного розвитку країни. Після 2014 року, на тлі геополітичного протистояння у регіоні, інформаційний простір Молдови зазнав потужного зовнішнього впливу (насамперед з боку Росії), що загрожувало інформаційному суверенітету держави². Особливо гостро проблема постала з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну в 2022 році, коли дезінформація та пропагандистські кампанії значно активізувалися. У відповідь молдовська влада визнала захист національного інформаційного простору одним із пріоритетних завдань національної безпеки³. Зокрема, в новій Стратегії національної безпеки РМ прямо вказано на гібридні загрози (пропаганду, дезінформацію, кібератаки) як системний ризик для демократичного розвитку держави, а серед ключових цілей – зміцнення стійкості до таких загроз через розвиток стратегічних комунікацій та медіаграмотності громадян. Міжнародні організації та експерти також наголошують, що Молдова протягом останніх років стикається з серйозними внутрішніми і зовнішніми дезінформаційними викликами, особливо під час виборчих кампаній та кризових ситуацій таких як COVID-19, енергетична криза та війна в Україні. Ці кампанії спрямовані на підриг демократичних інституцій, посилення соціальної напруги та дестабілізацію політичної ситуації в країні⁴.

² Імплементация іноземного впливу в процесси выборов в Республике Молдова: публичный звіт. Служба інформації і безпеки Республики Молдова. Кишинів, 2024. 16 с. URL: https://sis.md/sites/default/files/comunicate/fisiere/Raport_SIS_Public_Interferenta_in_procesul_electoral.pdf (дата звернення: 15.04.2025).

³ National Security Strategy: 2023. Republica Moldova. Chişinău: Preşedintele Republicii Moldova, 2023. 19 с. URL: https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023_En.pdf (дата звернення: 20.04.2025).

⁴ Culeac, P. Disinformation and foreign interference in Moldovan elections: policy paper. Chişinău: Moldova Development Institute, 2024. 2 с. URL: <https://epde.org/wp->

Водночас спостерігається активізація зусиль держави та суспільства, спрямованих на протидію цим загрозам – від удосконалення законодавства до створення спеціалізованих інституцій, що свідчить про високу актуальність проблематики на практичному рівні. У молдовському науково-аналітичному дискурсі питання інформаційної політики висвітлюються переважно в контексті розвитку медіасфери, цифрової трансформації та боротьби з дезінформацією. Значна увага приділялася реалізації Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства «Digital Moldova 2020», ухваленої у 2013 році, та наступних урядових програм цифрової трансформації⁵.

У цих працях інформаційна політика розглядається через призму розбудови ІКТ-інфраструктури, впровадження електронного врядування та забезпечення кібербезпеки, що відображає пріоритети держави на шляху до інформаційного суспільства. Водночас окремі молдовські аналітики наголошують на відсутності цілісної, концептуально визначеної інформаційної політики на державному рівні. Така фрагментарність стратегічного бачення в минулому обмежувала можливості комплексного наукового аналізу цієї сфери. Лише останніми роками, у зв'язку з актуалізацією загроз інформаційній безпеці, в Республіці Молдова почали формуватися засади більш скоординованої політики в інформаційній сфері – наприклад, через ухвалення концептуальних документів (Концепція інформаційної безпеки 2016 р., Стратегія інформаційної безпеки 2019–2024 рр. тощо) та оновлення законодавства. В українських та міжнародних дослідженнях про інформаційний простір Молдови основний акцент зроблено на проблемах інформаційної безпеки та зовнішнього впливу. Українські експерти розглядали зусилля Кишинєва щодо протидії російській пропаганді й захисту інформаційного суверенітету. Зокрема, відзначалося поступове впровадження обмежувальних заходів проти прокремлівського медіавпливу: ще у 2015 році

content/uploads/2024/10/Moldova-Policy-Paper-2-Disinformation-and-Foreign-Interference-in-Moldovan-Elections-1.pdf (дата звернення: 23.04.2025).

⁵Analiza: Transformarea digitală a Moldovei – o cale fără de întoarcere. Agora.md. URL: <https://agora.md/stiri/93771/analiza-transformarea-digitala-a-moldovei-o-cale-fara-de-intoarcere> (дата звернення: 16.04.2025).

Координаційна рада з телебачення і радіо Молдови заборонила ретрансляцію російського телеканалу “Россия-24” через систематичну дезінформацію про події в Україні, а наприкінці 2017 року парламент ухвалив так званий “закон про боротьбу з іноземною пропагандою”, який посилив захист інформаційного простору від ворожих впливів. Аналізуючи молдовський досвід, дослідники вказують, що влада діяла не завжди послідовно, проте загалом поступово скорочувала присутність російської пропаганди в країні. Водночас наголошується, що значна частина молдовської аудиторії історично була інтегрована в російський медіапростір, і це вимагало від уряду комплексних кроків для зниження залежності від іноземного інформаційного контенту. Міжнародні дослідження – зокрема звіти організацій Freedom House та спеціалізованого підрозділу ЄС East StratCom Task Force – аналізують виклики дезінформації, стан свободи слова та вплив глобальних інформаційних трендів на ситуацію в Молдові. У цих роботах інформаційне поле країни постає як арена геополітичного протистояння, де з одного боку домінує проєвропейський дискурс, а з іншого – діють потужні проросійські медіа, що поширюють маніпулятивні наративи. Так, Freedom House відзначає, що молдовський медіаландшафт розділений на промосковський та прозахідний сегменти, причому олігархи та політики суттєво впливають на редакційну політику основних ЗМІ⁶. Проросійські телеканали та портали часто стають джерелами дезінформації, особливо напередодні виборів або важливих політичних рішень. Своєю чергою, аналітики East StratCom (EUvsDisinfo) наголошують, що напередодні вирішальних для Молдови подій (як-от референдуму щодо вступу до ЄС і виборів 2024 року) Кремль розглядає молдовський інформаційний простір як справжнє «поле бою» для інформаційних операцій⁷. В їхніх звітах наводяться приклади прокремлівських наративів, покликаних підірвати

⁶*Analiza: Transformarea digitală a Moldovei – o cale fără de întoarcere. Agora.md. URL: <https://agora.md/stiri/93771/analiza-transformarea-digitala-a-moldovei-o-cale-fara-de-intoarcere> (дата звернення: 16.04.2025).*

⁷*Russian experiments with disinformation in Moldova. EUvsDisinfo. 24.07.2024. URL: <https://euvsdisinfo.eu/russian-experiments-with-disinformation-in-moldova> (дата звернення: 17.04.2025).*

проєвропейський курс Молдови (зокрема, меседжі про те, що «євроінтеграція втягне Молдову у війну» та ін.), а також відзначається зростання інтенсивності таких кампаній напередодні виборів

Отже, у міжнародній літературі тема інформаційної політики Молдови розкрита передусім у вимірі протидії дезінформації та забезпечення демократичних свобод (свободи слова, плюралізму медіа) в умовах зовнішнього тиску. Теоретично проблема державної інформаційної політики лежить на перетині наук про комунікацію, політології та безпекознавства. Загальнотеоретичну основу дослідження становлять праці класиків, які висвітлюють роль інформації у владі та міжнародних відносинах. Так, американський політолог Дж. Най у концепції «м'якої сили» розкрив здатність держав досягати стратегічних цілей через привабливість культури та цінностей замість примусу, що особливо актуально для малих держав⁸. М. Кастельс дослідив трансформацію влади в умовах глобального мережевого суспільства, показавши, як інформаційні потоки та медіа можуть впливати на політичні процеси⁹. Ці підходи забезпечують методологічний фундамент для осмислення інформаційної політики як інструменту державного впливу. Водночас слід відзначити, що більшість зарубіжних теоретичних напрацювань фокусується на провідних державах, тоді як аналіз інформаційної політики малих країн, зокрема Молдови, досі лишається обмеженим. Саме це зумовлює наукову новизну і важливість даного дослідження, яке покликане заповнити цю прогалину. У молдовському експертному середовищі помітними є дослідження аналітичних центрів та профільних установ, присвячені окремим аспектам державної інформаційної політики. Зокрема, Інститут європейської політики та реформ (IPRE) у Кишиневі публікував аналітичні матеріали щодо зміцнення стійкості громад до дезінформації та розвитку стратегічних комунікацій на місцевому

⁸ Nye, J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004. 208 с. URL: <https://archive.org/details/softpowermeansto00nyej> (дата звернення: 19.04.2025).

⁹ Castells, M. *The Rise of the Network Society*. 2nd ed. Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. 556 с. URL: <https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society.pdf> (дата звернення: 18.04.2025).

рівні¹⁰. Центр інформації та документації НАТО приєднався до зусиль з підвищення обізнаності про гібридні загрози, організовуючи дослідження та освітні заходи. Громадянське суспільство Молдови також активно досліджує інформаційну сферу: помітну роль відіграють проєкти на кшталт кампанії „STOP FALS!”, започаткованої наприкінці 2015 року Асоціацією незалежної преси (API) спільно з Центром незалежної журналістики (CIJ) для викриття фейків та маніпуляцій у молдовських медіа¹¹.

У цих публіцистично-аналітичних матеріалах висвітлюються конкретні прояви дезінформації, ефективність урядових комунікацій, проблеми медіаграмотності та формування іміджу держави. В українському науковому дискурсі до релевантних джерел належать матеріали Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД), де аналізується досвід країн Східного партнерства (в т.ч. Молдови) у сфері інформаційної безпеки. Вагомий внесок зробили й українські науковці, що досліджують публічну дипломатію та інформаційну безпеку (серед них праці Л. Нагорної, В. Литвина, О. Кучера та ін.), які дозволяють співставити молдовський досвід із ширшим регіональним контекстом. Джерельна база дослідження є широкою та різноплановою, що забезпечує всебічне охоплення теми. Нормативно-правові акти Республіки Молдова становлять фундамент для аналізу державної інформаційної політики: це Конституція Республіки Молдова, законодавство у сфері інформації та медіа (зокрема, Кодекс аудіовізуальних медіа-служб), спеціальні закони останніх років щодо протидії дезінформації та гібридним загрозам. Важливим джерелом є зміни до законодавства, ухвалені у 2022 році, якими запроваджено поняття «дезінформація» та механізми обмеження діяльності ЗМІ, що поширюють фейки¹².

¹⁰ *Policy Brief no. 6/2024: Informational Resilience at Grassroots Level in the Republic of Moldova*. IPRE. Chișinău: Institutul pentru Politici și Reforme Europene, 2024. URL: https://ipre.md/wp-content/uploads/2024/09/PB_6_2024_Grassroots-info-resilience_final-EN_16.09.2024.pdf (дата звернення: 21.04.2025).

¹¹ *Campania STOP FALS!*. Asociația Presei Independente. Chișinău: API, 2015–2025. URL: <https://stopfals.md/ro/about-us> (дата звернення: 22.04.2025).

¹² Barata Mir, J. *Legal Analysis on the Law on Amendment of the Code of Audiovisual Media Services of the Republic of Moldova*. Commissioned by the OSCE Representative on Freedom of

Також враховано стратегічні документи уряду Молдови – Стратегію національної безпеки (2023), Стратегію цифрової трансформації (2023–2030), попередню Стратегію інформаційної безпеки (2019–2024) та інші програми, які визначають пріоритети інформаційної політики держави. Документи міжнародних організацій (ЄС, НАТО, ОБСЄ, Рада Європи, ООН) та двосторонні угоди доповнюють правову базу дослідження, відображаючи зовнішньополітичний вимір інформаційної політики Молдови та її зобов’язання в рамках євроінтеграції. Зокрема, враховано рекомендації Європейської Комісії щодо боротьби з дезінформацією та досвід співпраці Молдови з програмою EUvsDisinfo і НАТО-центрами передового досвіду. Окремий пласт джерел становлять аналітичні звіти та рейтинги міжнародних неурядових організацій – Freedom House, Reporters Without Borders, IREX тощо, які дозволяють оцінити стан свободи слова, незалежності медіа та рівень зовнішніх інформаційних впливів у Молдові за останнє десятиліття. Доповнюють джерельну базу численні публікації експертних центрів і наукові праці, що розкривають окремі аспекти теми (від питань кібербезпеки та медіаграмотності до публічної дипломатії та іміджу держави). Сукупність використаних джерел, датованих переважно 2014–2025 роками, забезпечує комплексне відображення еволюції інформаційної політики Молдови під впливом сучасних викликів і формує надійну емпіричну основу для подальшого аналізу. Отже, проведений огляд літератури та джерел засвідчив, що хоча існують певні теоретичні напрацювання та емпіричні дослідження, питання визначення пріоритетів державної інформаційної політики Республіки Молдова потребує подальшої глибокої наукової розробки. Виявлена фрагментарність підходів і брак комплексних студій даної проблематики підтверджують доцільність обраного напрямку дослідження. Спираючись на розгалужену джерельну базу (від законодавства і офіційних стратегій до аналітичних звітів і статистичних даних), у наступних розділах роботи буде здійснено ґрунтовний аналіз еволюції інформаційної політики Молдови та

визначено її сучасні пріоритети з урахуванням національних інтересів та міжнародного контексту.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

Проведення комплексного аналізу пріоритетів державної інформаційної політики Республіки Молдова вимагає чіткого визначення базових понять, що складають понятійно-категоріальний апарат дослідження. Це дозволяє забезпечити термінологічну узгодженість аналізу та системний підхід до дослідження предмета. У науковій літературі інформаційна політика визначається як сукупність заходів, принципів і дій, що реалізуються державними органами, інституціями та іншими суб'єктами з метою управління інформаційними процесами, забезпечення доступу до інформації, інформаційної безпеки та формування суспільної комунікації в інтересах громадян і держави¹³. Інформаційна політика охоплює як внутрішній (урядові комунікації, регулювання ЗМІ, забезпечення прозорості), так і зовнішній (інформаційна дипломатія, іміджева політика, боротьба з пропагандою) виміри.

Тісно пов'язане поняття – інформаційна безпека, яка в контексті державного управління трактується як стан захищеності національного інформаційного простору, інфраструктури та ресурсів від внутрішніх і зовнішніх загроз, що здатні завдати шкоди інтересам держави, суспільства та особи. У нормативно-правовій базі Республіки Молдова термін закріплений, зокрема, у Концепції інформаційної безпеки (2016) та Стратегії інформаційної безпеки РМ на 2019–2024 рр., де визначено основні напрями державної політики у цій сфері. Узагальнюючим інструментом сучасної інформаційної політики виступають стратегічні комунікації – цілеспрямовані, системно скоординовані дії органів влади, спрямовані на формування довіри, зміцнення легітимності та пояснення політик через сучасні канали інформації. У європейському дискурсі це поняття

¹³ Савосько, Т. *Особливості формування державної інформаційної політики. Аспекти публічного управління*. 2024. Т. 12, № 1. С. 22–28. URL: <https://doi.org/10.15421/152403> (дата звернення: 23.04.2025).

поєднує урядові комунікації, публічну дипломатію, інформаційні кампанії та кризову комунікацію. Власна стратегія стратегічних комунікацій наразі перебуває на стадії розробки в Республіці Молдова.

Ключовою загрозою інформаційній стабільності держави є дезінформація, що розуміється як навмисне поширення неправдивої, маніпулятивної або викривленої інформації з метою впливу на громадську думку, політичні процеси або національну безпеку. Згідно з молдовським законодавством, дезінформація визначається як «систематичне розповсюдження неправдивої інформації, що може завдати шкоди національним інтересам». Поняття увійшло до Кодексу аудіовізуальних медіа-служб РМ у редакції 2022 року¹⁴.

У тісному зв'язку з цим перебуває поняття медіаграмотність – здатність громадян критично сприймати інформацію, аналізувати її джерела, розпізнавати маніпуляції та формувати усвідомлене медіаспоживання. Рівень медіаграмотності визначається одним із ключових чинників інформаційної стійкості населення. У дослідженнях аналітичних центрів Молдови відзначається, що медіаграмотність особливо низька серед сільського населення та людей похилого віку, що зумовлює потребу в державній підтримці відповідних освітніх програм¹⁵.

У роботі також широко використовується поняття цифрова трансформація, під яким розуміється впровадження цифрових технологій у державне управління, економіку, соціальну сферу з метою підвищення ефективності, прозорості та інклюзивності державних послуг. У контексті Молдови цифрова трансформація є складовою європейської інтеграції, а її ключовими

¹⁴ *Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: Lege nr. 174 din 08.11.2018 (cu modificările din 2022)*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018. Nr. 462–466. Art. 767. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126377&lang=ro (дата звернення: 24.04.2025).

¹⁵ *MEDIA-M: Media Enabling Democracy, Inclusion and Accountability in Moldova – Evaluation Report*. Internews Moldova. Chișinău: Internews Moldova, 2024. URL: https://www.integrallc.com/wp-content/uploads/2024/08/EEMELDS-3-Final_MEDIA-M_Evaluation_Report.pdf (дата звернення: 24.04.2025).

стратегічними орієнтирами є Стратегії «Digital Moldova 2020»¹⁶ та «Digital Transformation Strategy 2023–2030»¹⁷.

Методологічну основу дослідження становлять як загальнонаукові, так і спеціалізовані методи. Аналіз і синтез використовувалися для опрацювання наукових публікацій, нормативно-правових актів та міжнародних документів, що дозволило виокремити ключові підходи до розуміння змісту та функцій інформаційної політики. Порівняльний метод дав змогу зіставити підходи до формування інформаційної політики в Молдові з відповідною практикою країн Східного партнерства та ЄС. Системний підхід забезпечив вивчення інформаційної політики як цілісної багаторівневої системи, що включає політичний, нормативний, комунікаційний та технологічний компоненти. Контент-аналіз був застосований до текстів державних стратегій, законів, звітів міжнародних організацій, а також до публікацій ЗМІ та аналітичних центрів. Компаративний підхід дозволив виявити спільні й відмінні риси в реалізації інформаційної політики в різних умовах: до та після отримання статусу кандидата в ЄС, у мирний час та під впливом гібридних загроз. Застосування вищезазначених методів дало змогу забезпечити багатовимірний аналіз пріоритетів державної інформаційної політики Молдови та сформулювати обґрунтовані висновки, що ґрунтуються як на науковій теорії, так і на емпіричних джерелах.

¹⁶ *Digital Moldova 2020 Strategy*. Republic of Moldova. Chișinău: Ministry of Information Technologies and Communications of the Republic of Moldova, 2013. URL: <https://eufordigital.eu/library/digital-moldova-2020-strategy/> (дата звернення: 25.04.2025).

¹⁷ *Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Republic of Moldova. Chișinău: Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova, 2023. URL: <https://mded.gov.md/transparency/digital-transformation-strategy-2023-2030/> (дата звернення: 25.04.2025).

РОЗДІЛ 2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ТА ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

2.1. Законодавчі й нормативні акти, що регулюють інформаційну політику

Правове регулювання інформаційної політики Республіки Молдова здійснюється на основі низки законодавчих та нормативно-правових актів, що охоплюють питання свободи інформації, медіарегулювання, цифрової трансформації, захисту персональних даних і забезпечення інформаційної безпеки. Ці документи формують нормативну основу, в межах якої реалізуються ключові пріоритети державної інформаційної політики в сучасних умовах.

Базовим документом, що гарантує свободу вираження поглядів і право на інформацію, є Конституція Республіки Молдова. Згідно зі статтею 34, «право громадянина на доступ до будь-якої інформації, що становить суспільний інтерес, не може бути обмежене»¹⁸. Ця конституційна норма виступає не лише декларативною гарантією, а й нормативною основою для формування всієї архітектури законодавства у сфері інформаційної відкритості, прозорості публічного управління та підзвітності органів державної влади. У сучасних умовах, коли інформація стає ключовим ресурсом впливу та соціального контролю, реалізація цього права набуває надзвичайного значення для забезпечення демократичного порядку, участі громадян у процесах ухвалення рішень і запобігання зловживанням владою. Конституційна норма має системне продовження в низці спеціальних законів.

Одним із ключових актів у сфері інформаційної політики є Закон Республіки Молдова «Про доступ до інформації» № 982-XIV від 11 травня 2000 року¹⁹. Цей

¹⁸ *Constituția Republicii Moldova*. Adoptată la 29 iulie 1994. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2016. Nr. 78. Art. 34. URL: <https://www.monitorul.md> (дата звернення: 25.04.2025).

¹⁹ *Legea nr. 982-XIV din 11.05.2000 privind accesul la informație*. Republica Moldova. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2000. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137924&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

закон визначає правовий механізм реалізації доступу громадян до інформації, якою володіють державні органи, а також встановлює обов'язки органів влади щодо прозорості, відкритості та регулярного оприлюднення інформації, що становить суспільний інтерес. Він закріплює принцип презумпції відкритості інформації, визначає процедури подання запитів, строки розгляду, підстави для відмови, а також правові механізми захисту порушеного права на доступ до інформації. Закон забезпечує реалізацію конституційного права на свободу інформації та є одним із наріжних елементів формування відкритого врядування. У 2022 році зазначений акт був частково оновлений з урахуванням рекомендацій Європейського Союзу та Ради Європи щодо адаптації національного законодавства до європейських стандартів захисту прав громадян в інформаційному просторі. Зокрема, були уточнені категорії публічної інформації, розширено перелік суб'єктів, зобов'язаних надавати інформацію, та посилено вимоги до проактивного оприлюднення даних у цифровій формі²⁰. Крім того, зміни передбачають уніфікацію процедур доступу до інформації з урахуванням принципів Генерального коментаря до статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, а також враховують практику Європейського суду з прав людини у справах щодо доступу до публічної інформації. Модернізація цього закону є свідченням поступового наближення Молдови до стандартів відкритого управління, що базується на прозорості, доброчесності та діалозі з громадськістю.

Важливу роль у забезпеченні свободи слова та плюралізму відіграє Закон Республіки Молдова «Про свободу вираження поглядів» № 64 від 23 квітня 2010 року. Цей нормативно-правовий акт спрямований на врегулювання балансу між свободою вираження, правом на захист честі, гідності та приватного життя, а також забезпеченням відповідальності за зловживання інформаційними правами. Закон встановлює чіткі юридичні межі свободи слова, визначає поняття

²⁰ *Legea nr. 982-XIV din 11.05.2000 privind accesul la informație*. Republica Moldova. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2000. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137924&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

публічного інтересу, принципи добросовісності й належної перевірки інформації, механізми захисту від дифамації та передбачає процесуальні гарантії для осіб, що вважають себе потерпілими від поширення недостовірної або принизливої інформації²¹. Особлива увага в законі приділена статусу журналістів, а також стандартам захисту професійної діяльності представників ЗМІ. Документ безпосередньо базується на положеннях статті 10 Європейської конвенції з прав людини, імплементує принципи, закріплені у прецедентному праві Європейського суду з прав людини, та враховує рекомендації Ради Європи у сфері свободи медіа. Він також передбачає особливі умови застосування обмежень у випадках, коли мова йде про політичну чи суспільно значущу інформацію, визнаючи, що діячі публічного життя повинні бути готові до вищого рівня критики з боку преси та громадськості. Важливо, що закон передбачає захист свободи сатири, художнього висловлення та оціночних суджень, які не підлягають доведенню як істинні чи хибні, але захищаються як форма вільного публічного дискурсу. Закон також забороняє будь-які форми попередньої цензури, дискримінації за ознакою висловлених поглядів та політичного переслідування за медіаактивність, що є надзвичайно актуальним у контексті демократичного розвитку та захисту журналістської незалежності. Цей акт виконує роль правового механізму забезпечення свободи слова та є ключовим елементом у формуванні середовища відкритого, плюралістичного та відповідального інформаційного обміну у Республіці Молдова

Спеціалізоване регулювання медіапростору Республіки Молдова здійснюється на основі Кодексу аудіовізуальних медіа-служб (Закон № 174/2018), що був суттєво оновлений у 2022 році з урахуванням нових викликів у сфері інформаційної безпеки та гармонізації з європейським правом²². Цей

²¹ *Legea nr. 64 din 23.04.2010 privind libertatea de exprimare*. Republica Moldova. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2010. Nr. 117–118. Art. 387. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105417&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

²² *Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: Lege nr. 174 din 08.11.2018 (cu modificările din 2022)*. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018. Nr. 462–466. Art. 767. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126377&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

нормативно-правовий кт визначає загальні принципи діяльності аудіовізуальних мовників, ретрансляторів та постачальників послуг на платформах спільного доступу до відеоконтенту. Особлива увага приділяється дотриманню стандартів прозорості власності, об'єктивності інформації, рівного доступу до ефіру, захисту прав аудиторії, а також розвитку національного контенту, зокрема шляхом встановлення мовних квот та зобов'язання транслювати вітчизняну продукцію. Однією з ключових новел редакції 2022 року стало юридичне закріплення поняття «дезінформації» як свідомого поширення неправдивої інформації, що здатна завдати шкоди національній безпеці, громадському порядку або основам демократичного ладу. Таке визначення дозволило чітко розмежувати недостовірну інформацію від особистої думки або оціночного судження, а також створило підґрунтя для відповідного адміністративного реагування. Зокрема, впроваджено механізми превентивного моніторингу інформаційного контенту, можливість тимчасового припинення ліцензії мовників, які систематично поширюють дезінформацію або діють в інтересах іноземних держав, а також посилено вимоги до редакційної відповідальності. Удосконалення Кодексу супроводжувалося розширенням повноважень Координаційної ради з телебачення і радіо, яка отримала мандат не лише на нагляд, а й на ініціювання консультацій з питань етики мовлення, співпрацю з незалежними регуляторами інших країн, а також імплементацію саморегулівних стандартів в медіасекторі²³. Крім того, у співпраці з Радою Європи та Європейською аудіовізуальною обсерваторією були розроблені рекомендації щодо забезпечення редакційної незалежності, захисту журналістів, підвищення прозорості фінансування та протидії економічній концентрації в медіа. Кодекс також враховує положення Директиви ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги (2018/1808/EU), зокрема щодо захисту дітей від шкідливого контенту, недопущення мови ворожнечі, маркування реклами та поширення соціально

²³ *Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: Lege nr. 174 din 08.11.2018 (cu modificările din 2022)*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018. Nr. 462–466. Art. 767. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126377&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

значущих повідомлень²⁴. У цьому контексті, молдавське законодавство послідовно наближається до європейських стандартів, що є не лише формальним кроком у межах процесу євроінтеграції, але й засобом підвищення якості та етичності медіа-продукту, стійкості до зовнішніх інформаційних впливів та формування довіри до мас-медіа в суспільстві. Оновлений Кодекс аудіовізуальних медіа-служб виконує функцію не лише технічного регулювання ринку мовлення, а й стратегічного інструменту забезпечення інформаційного суверенітету Молдови в умовах трансформації регіонального інформаційного порядку та зростаючих викликів дезінформаційного характеру.

Окреме місце в інформаційній політиці Республіки Молдова займає Закон «Про захист персональних даних» № 133 від 8 липня 2011 року. Закон передбачає правові механізми обробки, зберігання, використання та захисту персональної інформації, ґрунтуючись на принципах законності, пропорційності та конфіденційності²⁵. Його положення значною мірою відповідають вимогам Регламенту (ЄС) 2016/679 (Загального регламенту про захист даних – GDPR), що є нормативним стандартом Європейського Союзу у сфері захисту приватності²⁶. Зокрема, у законі встановлено зобов'язання для операторів персональних даних щодо отримання згоди суб'єкта, повідомлення про мету збору даних, забезпечення прав доступу, виправлення та видалення даних. Крім того, створено окремий наглядовий орган – Національний центр захисту персональних даних, який має повноваження контролювати дотримання вимог законодавства,

²⁴ Директива (ЄС) 2018/1808 Європейського парламенту і Ради від 14 листопада 2018 року про внесення змін до Директиви 2010/13/ЄС про координацію певних положень, встановлених законодавчими, підзаконними та адміністративними актами держав-членів, щодо надання аудіовізуальних медіа-послуг з огляду на зміну ринкових умов. Офіційний журнал Європейського Союзу. 2018. L 303. С. 69–92. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L1808> (дата звернення: 25.04.2025).

²⁵ *Parlamentul Republicii Moldova. Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2011. Nr. 170. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141515&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

²⁶ *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)*. Official Journal of the European Union. 2016. L119. P. 1–88. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (дата звернення: 25.04.2025).

розглядати скарги громадян та застосовувати санкції. Питання захисту персональних даних має безпосереднє відношення до інформаційної безпеки, цифрової довіри та легітимності цифрових державних послуг. Забезпечення конфіденційності є важливою передумовою довіри громадян до електронного урядування, використання цифрової ідентичності, медичних або соціальних сервісів. Крім того, належне дотримання стандартів GDPR розглядається як обов'язковий крок у процесі інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС, відповідно до Угоди про асоціацію. У щорічних звітах Європейської комісії наголошується, що Молдова досягла відчутного прогресу у приведенні законодавства до європейських вимог, але потребує подальшого зміцнення інституційного потенціалу наглядових органів і підвищення обізнаності операторів та громадян щодо правових норм у цій сфері²⁷.

З 2016 року правову основу інформаційної політики доповнюють стратегічні документи, що закріплюють довгострокові пріоритети держави в цій сфері. Серед них – Концепція інформаційної безпеки РМ, схвалена Урядом 3 серпня 2016 року. У документі визначено загрози національній інформаційній безпеці, серед яких: маніпулятивне використання ЗМІ, поширення ворожих наративів, зниження довіри до інституцій, кібератаки тощо. У відповідь на ці виклики 17 липня 2019 року була затверджена Стратегія інформаційної безпеки Республіки Молдова на 2019–2024 роки, що окреслює конкретні заходи з підвищення захищеності державних інформаційних ресурсів, розвитку спроможностей у сфері стратегічних комунікацій і медіаграмотності.

У межах цифрової трансформації було затверджено низку стратегічних документів, що безпосередньо впливають на інформаційну політику. Зокрема, Стратегія «Цифрова Молдова 2020» визначала перші кроки щодо впровадження електронного урядування, цифрових послуг і національної інфраструктури відкритих даних. Продовженням її стала Стратегія цифрової трансформації РМ

²⁷ European Commission. *Republic of Moldova 2023 Report: Commission Staff Working Document*. SWD(2023) 698 final, Brussels, 8 November 2023. Brussels: European Commission, 2023. 47 с. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/d8ef3ca9-2191-46e7-b9b8-946363f6db91_en?filename=SWD_2023_698+Moldova+report.pdf (дата звернення: 25.04.2025).

на 2023–2030 роки, яка акцентує на розвитку кібербезпеки, підключенні до Єдиного цифрового ринку ЄС та адаптації національного законодавства до європейського цифрового асquis.

Сукупно вказані нормативно-правові акти визначають правове поле, у якому формуються і реалізуються пріоритети державної інформаційної політики Республіки Молдова. Їхня модернізація, гармонізація з європейськими стандартами та імплементація стратегічних підходів до захисту інформаційного простору є ключовими завданнями в процесі євроінтеграції.

2.2. Інституційна структура та ключові актори

Інституційна архітектура, що забезпечує формування та реалізацію державної інформаційної політики Республіки Молдова, є багаторівневою та міжсекторальною. Вона охоплює органи виконавчої влади, незалежні регуляторні інституції, органи безпеки, а також спеціалізовані агентства, що діють у сфері цифровізації, медіа та стратегічних комунікацій. Такий розподіл функцій між державними установами дозволяє забезпечити комплексний підхід до регулювання інформаційного простору, узгоджуючи політичні, технічні, комунікаційні та безпекові аспекти інформаційної політики.

Міністерство культури Республіки Молдова є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування, реалізацію та координацію державної політики у сфері культури, мистецтва, культурної спадщини, кінематографії, креативних індустрій та аудіовізуальних медіа. Його діяльність ґрунтується на принципах збереження культурної самобутності, сприяння доступу до культурних ресурсів, підтримки національного контенту та забезпечення культурного плюралізму. У контексті інформаційної політики Міністерство культури виконує стратегічну функцію у формуванні гуманітарного інформаційного простору, де національна культура розглядається як один із ключових чинників стійкості до зовнішніх інформаційних впливів,

пропаганди та деструктивних наративів²⁸. У сфері аудіовізуальних медіа Міністерство відіграє роль нормативного координатора щодо розвитку вітчизняного виробництва контенту, підтримки мовно-культурної різноманітності, а також інтеграції культурної політики з політикою інформаційної безпеки. Воно забезпечує взаємодію з регуляторними органами, такими як Аудіовізуальна рада, з метою впровадження культурної квоти у програмній сітці мовників, а також підтримки незалежного кіновиробництва та документального жанру, що має важливе значення для поширення об'єктивної, суспільно значущої інформації. Крім того, Міністерство бере участь у розробці стратегічних документів у сфері культури, де окремі положення стосуються інформаційної відкритості установ культури, цифровізації архівних і музейних фондів, створення онлайн-платформ для доступу до національної культурної спадщини.²⁹ Окрему увагу міністерство приділяє підтримці мережі публічних бібліотек, які у цифрову добу трансформуються в осередки не лише просвітництва, а й базової медіаосвіти та цифрової інклюзії. Міністерство культури Республіки Молдова не лише формує культурну політику в класичному розумінні, але й виконує важливу функцію у сфері інформаційного суверенітету, медіаосвіти та культурної безпеки, діючи на перетині культурного й інформаційного вимірів державної політики. Його діяльність забезпечує культурну сталість, зміцнює ціннісні орієнтири суспільства та сприяє створенню інклюзивного, відкритого і стійкого інформаційного простору.

Міністерство розвитку, цифровізації та інновацій (Ministerul Dezvoltării, Digitalizării și Inovației) є профільним центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах цифрової трансформації, електронного урядування, інноваційної діяльності,

²⁸Постанова Уряду Республіки Молдова № 696 від 19 листопада 2009 року. Регламент щодо організації та функціонування Міністерства культури. *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94846&lang=ro (дата звернення: 20.03.2025)

²⁹*Scurt istoric*. Ministerul Culturii al Republicii Moldova. *Cultura.gov.md*. URL: <https://www.cultura.gov.md/ro/ministerul/scurt-istoric> (дата звернення: 25.04.2025).

інформаційних технологій, а також регіонального розвитку. Цей орган було реорганізовано у 2021 році в контексті структурного оновлення Уряду, відповідно до нових викликів цифрової епохи та європейського вектора розвитку країни³⁰. Стратегічною метою міністерства є перетворення Молдови на цифрову державу, де всі основні послуги, комунікаційні канали між громадянами та владою, освітні, соціальні й економічні механізми базуються на безпечних, доступних і прозорих цифрових рішеннях. До ключових завдань міністерства належать розробка та впровадження нормативно-правової бази, що регулює електронні публічні послуги, захист персональних даних, цифрову ідентичність, інтероперабельність державних інформаційних систем, електронну демократію та кібербезпеку. Міністерство також відповідає за реалізацію ініціатив у сфері відкритих даних, цифрової інклюзії, розвитку цифрових навичок серед населення та розбудови екосистеми інновацій. Окрему увагу приділено впровадженню національних і міжвідомчих цифрових платформ – таких як MConnect, MPass, MCloud, e-Reporting, Cabinetul Personal al Cetățeanului – що забезпечують електронну взаємодію громадян і бізнесу з державними структурами. Міністерство також координує реалізацію стратегій цифрової трансформації, спрямованих на інтеграцію Молдови до Єдиного цифрового ринку ЄС³¹.

Національне агентство з регулювання електронних комунікацій та інформаційних технологій (ANRCETI) є незалежним адміністративним органом, що діє відповідно до Закону Республіки Молдова «Про електронні комунікації» та має статус національного регулятора у сфері телекомунікацій, поштових послуг, інтернет-інфраструктури та цифрової інклюзії³². Агентство

³⁰ *Legea nr. 168 din 9 iulie 2021 privind Ministerul Dezvoltării, Digitalizării și Inovației*. Parlamentul Republicii Moldova. URL:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135930&lang=ro (дата звернення: 21.04.2025).

³¹ *Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Republica Moldova. Chișinău: Ministry of Economic Development and Digitalization, 2023. URL: <https://mded.gov.md/transparency/digital-transformation-strategy-2023-2030> (дата звернення: 19.04.2025).

³² *Legea nr. 28 din 10 martie 2016 privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice*. Parlamentul Republicii

підпорядковується Парламенту Республіки Молдова та функціонує автономно від виконавчої влади, що гарантує інституційну нейтральність і неупередженість при ухваленні рішень. Основним завданням ANRCETI є регулювання ринку електронних комунікацій, розвиток конкурентного середовища, забезпечення технічної сумісності мереж, а також сприяння інвестиціям у цифрову інфраструктуру відповідно до вимог *acquis* Європейського Союзу. ANRCETI відіграє ключову роль у впровадженні державної політики щодо забезпечення доступу громадян та бізнесу до якісного, безпечного та доступного інтернет-зв'язку. Зокрема, агентство відповідає за управління та розподіл радіочастотного спектра, встановлення умов для ліцензування операторів зв'язку, моніторинг дотримання ними технічних параметрів, вимог до прозорості тарифів та стандартів якості обслуговування. У межах цих функцій ANRCETI проводить регулярні вимірювання швидкості мобільного й фіксованого інтернету, перевіряє якість покриття та реагує на скарги користувачів, зокрема через відкриту онлайн-платформу для подання заявок. У сфері цифрової безпеки та стабільності телеком-інфраструктури агентство співпрацює з іншими структурами, зокрема з Службою інформації та безпеки (SIS), CERT-GOV-MD та Міністерством розвитку, цифровізації та інновацій. ANRCETI бере участь у формуванні технічних норм із кіберстійкості операторів зв'язку, реалізує положення про обов'язковість сповіщення про кіберінциденти, сприяє захисту критичної інформаційної інфраструктури та підтримує імплементацію європейських директив у галузі безпеки мереж і інформаційних систем (NIS Directive). Крім того, агентство активно сприяє розбудові широкосмугового доступу в сільських регіонах, що є одним із пріоритетів державної цифрової політики в контексті боротьби з регіональною нерівністю. ANRCETI також представляє Молдову в міжнародних організаціях у сфері електронних комунікацій, зокрема в Європейському інституті телекомунікаційних стандартів (ETSI), Міжнародному союзі електрозв'язку (ITU), а також бере участь у діалозі

з Європейською комісією щодо адаптації секторного регулювання до європейських стандартів. Завдяки цьому агентство відіграє важливу роль у процесі європейської інтеграції Республіки Молдова в галузі телекомунікацій та цифрової економіки загалом.

Служба інформації та безпеки Республіки Молдова (Serviciul de Informații și Securitate, SIS) є спеціалізованим державним органом, наділеним повноваженнями у сфері забезпечення національної безпеки, зокрема у критично важливому сегменті – інформаційній безпеці. Відповідно до Закону Республіки Молдова «Про Службу інформації та безпеки» № 753-XIV від 23 грудня 1999 року, SIS виконує розвідувальні, контррозвідувальні та аналітичні функції з метою виявлення, запобігання та нейтралізації загроз державному суверенітету, конституційному ладу та громадській безпеці.³³ Одним із пріоритетних напрямів діяльності Служби є моніторинг інформаційного простору, виявлення деструктивних інформаційних впливів, контрпропагандистська діяльність та протидія поширенню дезінформації, зокрема через цифрові медіа, соціальні платформи й телекомунікаційні канали. У сучасних умовах гібридних загроз, особливо після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році, SIS активізувала заходи щодо зміцнення кіберстійкості країни. До ключових інструментів служби входять аналітичне профілювання інформаційних кампаній, виявлення фейкових акаунтів, технічна фільтрація каналів поширення дезінформації, а також ініціювання тимчасового блокування інтернет-ресурсів і телеканалів, які систематично порушують інформаційне законодавство та загрожують національній безпеці. Відповідно до законодавчих змін 2022 року, Служба отримала додаткові повноваження щодо оперативного реагування на інформаційні інциденти, у тому числі в рамках співпраці з Координаційною радою з телебачення і радіо та Аудіовізуальною радою. Крім того, SIS є координуючим органом у сфері захисту критичної інформаційної

³³ *Legea nr. 753 din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova*. Parlamentul Republicii Moldova. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63033&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

інфраструктури (КІІ)³⁴. У цій ролі вона забезпечує розробку політик захисту державних інформаційних систем, оцінку ризиків і вразливостей, моніторинг інцидентів у кіберпросторі та взаємодію з іншими суб'єктами національної безпеки – зокрема з CERT-GOV-MD, Міністерством внутрішніх справ та Міністерством оборони. Служба активно взаємодіє з інституціями Європейського Союзу, НАТО, INTERPOL, а також зі спеціалізованими службами держав-партнерів. Участь SIS у міжнародних тренінгах, робочих групах і системах обміну оперативною інформацією сприяє впровадженню сучасних стандартів у сфері кіберзахисту, боротьби з кіберзлочинністю та гібридними загрозами. Водночас Служба підтримує співпрацю з громадянським суспільством і незалежними експертами, зокрема у формі публічної комунікації, інформаційних кампаній та звітності щодо вжитих заходів. Служба інформації та безпеки Республіки Молдова відіграє ключову роль у реалізації державної інформаційної політики в її безпековому вимірі. Її багаторівнева діяльність охоплює як превентивний моніторинг загроз, так і координацію національної кібербезпеки, що робить SIS важливим елементом національної стійкості до інформаційних впливів у контексті сучасної геополітичної ситуації.

У структурі державного управління Республіки Молдова функціонують також консультативні та координаційні органи, які не мають прямої виконавчої компетенції, але відіграють важливу роль у формуванні, інтеграції та реалізації стратегічних ініціатив в інформаційній та цифровій політиці. Серед них ключову роль відіграють Національна рада з питань цифрової трансформації (Consiliul Național pentru Transformare Digitală) та Комісія з інформаційної безпеки при Раді безпеки РМ. Національна рада з цифрової трансформації діє як багатостороння платформа для міжвідомчої координації цифрових реформ, об'єднуючи представників міністерств, агентств, академічного середовища, бізнес-структур

³⁴ *Răspunderi ale operatorilor de infrastructură critică în contextul modificărilor legislative naționale*. Security and Intelligence Service of the Republic of Moldova. URL: <https://sis.md/en/content/responsibilities-critical-infrastructure-operators-related-national-legislation-amendments> (дата звернення: 18.04.2025).

і громадянського суспільства. Її основне завдання полягає у виробленні стратегічних рекомендацій щодо цифрового розвитку, обговоренні змін до нормативної бази у сфері електронного урядування, цифрових послуг, інновацій та цифрової інфраструктури. Рада сприяє погодженню інтересів і пріоритетів різних секторів, забезпечуючи міжгалузевий підхід до цифрової політики, що відповідає стандартам Європейського Союзу. Крім того, вона бере участь у розробці і супроводі впровадження Стратегії цифрової трансформації на 2023-2030 роки, оцінюючи прогрес виконання та надаючи аналітичну підтримку профільному міністерству. Комісія з інформаційної безпеки, у свою чергу, функціонує в межах компетенції Ради безпеки Республіки Молдова як спеціалізований орган, що займається оцінкою ризиків у сфері інформаційної безпеки, розробкою пропозицій щодо нормативного регулювання, координацією між силовими структурами, регуляторними інституціями та виконавчою владою. Комісія здійснює моніторинг ситуації в інформаційному середовищі, готує звіти про стан дотримання стандартів інформаційної безпеки, а також виступає форумом для обміну інформацією між державними суб'єктами, що відповідають за кібербезпеку, протидію дезінформації та захист критичної інфраструктури. Її діяльність має важливе значення для формування системного бачення безпекових аспектів інформаційної політики, особливо в умовах гібридних загроз та іноземного впливу. Обидва органи – Рада та Комісія – сприяють розробці цілісного, інтегрованого підходу до формування та реалізації інформаційної політики, забезпечуючи її відповідність сучасним викликам та міжнародним стандартам. Їх існування дозволяє уникнути фрагментарності між секторами, узгоджувати цифрову, медійну, освітню та безпекову політику, а також забезпечує участь широкого кола зацікавлених сторін у виробленні рішень, що підвищує прозорість, легітимність і ефективність державного управління в інформаційній сфері.

Інституційна структура, що регулює інформаційну політику Республіки Молдова, є комплексною та динамічною. Вона включає широкий спектр органів, кожен з яких виконує специфічні функції у формуванні, реалізації та

моніторингу політик у сфері інформації, медіа та цифрових технологій. Ефективна взаємодія між цими інституціями є ключовою для забезпечення інформаційної безпеки, розвитку цифрового суспільства та інтеграції Молдови до європейського інформаційного простору.

2.3. Механізми формування та впровадження політики

Формування та реалізація інформаційної політики Республіки Молдова відбувається в рамках чітко визначених нормативних процедур, що ґрунтуються на принципах прозорості, участі громадянського суспільства, міжвідомчої координації, підзвітності органів влади та поступової адаптації до європейських стандартів. Цей процес є складовою ширшої системи публічного управління, орієнтованої на інклюзивність, цифрову трансформацію та інформаційну безпеку. Основу цього процесу становить правове поле, окреслене чинним національним законодавством, нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади, стратегіями розвитку, галузевими концепціями, регламентами діяльності регуляторних структур, а також міжнародними зобов'язаннями Молдови в рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

Нормативно-політична архітектура інформаційної політики побудована за принципом поєднання рамкових законів – таких як Закон «Про доступ до інформації», Закон «Про свободу вираження поглядів», Закон «Про захист персональних даних», Кодекс аудіовізуальних медіа-послуг – із підзаконними актами, які регламентують реалізацію конкретних процедур: ліцензування мовників, порядок блокування інформаційних ресурсів, правила прозорості медіавласності, вимоги до державних онлайн-сервісів тощо. Усі ці документи утворюють систему, що забезпечує правову визначеність у сфері обігу інформації, регулювання цифрових послуг, захисту прав користувачів та функціонування інформаційної інфраструктури

На рівні законодавства формування політики передбачає ініціювання нормативних актів, зокрема законів та постанов уряду, що визначають пріоритети, механізми реалізації та відповідальні органи. Прикладом такої

законодавчої ініціативи є Закон № 148/2023 «Про доступ до інформації публічного інтересу», який передбачає спрощення процедур отримання публічної інформації, чітке розмежування повноважень органів влади та механізми притягнення до відповідальності за порушення права доступу до інформації. Цей нормативний акт суттєво оновлює підходи до прозорості діяльності державних інституцій, розширює перелік інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню, передбачає створення відкритих реєстрів, а також впровадження цифрових каналів для подання запитів і отримання відповідей. Закон № 148/2023 є частиною ширшого пакета правових реформ, спрямованих на гармонізацію молдовського законодавства з принципами Європейської хартії про доступ до публічної інформації та положеннями *acquis* ЄС у сфері відкритості й підзвітності державного управління. Зокрема, документ зобов'язує всі державні установи публікувати у відкритому доступі дані про бюджети, рішення, кадрові призначення, закупівлі, структуру витрат, а також про взаємодію з приватними структурами. Важливо, що закон чітко визначає строки надання відповіді на інформаційні запити, дозволяє оскаржити бездіяльність чи відмову через спеціалізовані органи або в судовому порядку, а також передбачає штрафи за порушення вимог відкритості. Новелою законодавства є введення обов'язку призначення відповідального працівника в кожному органі влади, який відповідає за доступ до публічної інформації, що підвищує інституційну відповідальність за прозорість.

Важливим етапом формування інформаційної політики є міжвідомча координація, яка забезпечується через участь центральних органів виконавчої влади, зокрема таких, як Державна канцелярія, Міністерство розвитку, цифровізації та інновацій, Міністерство культури, Служба інформації і безпеки (SIS), Аудіовізуальна рада, а також Національне агентство з регулювання електронних комунікацій та інформаційних технологій (ANRCETI). У межах своєї компетенції ці органи здійснюють розробку та реалізацію відповідних компонентів інформаційної політики – від регуляторних ініціатив у сфері

телекомунікацій до заходів із протидії дезінформації та забезпечення прозорості медіасектору.

Відповідно до національного законодавства та підзаконних актів, розробка політичних документів – таких як концепції, стратегії, плани дій і національні програми – здійснюється уповноваженими міністерствами у співпраці з профільними консультативними органами (наприклад, Національною радою з цифрової трансформації) та з урахуванням висновків міжнародних партнерів. Цей процес передбачає як внутрішньовідомчий аналіз пріоритетів, так і широке публічне обговорення з представниками експертного середовища, громадянського суспільства, бізнесу та медіаспільноти. Такий інклюзивний механізм підвищує якість політичного планування, знижує ризики конфлікту інтересів і сприяє узгодженості рішень між галузями.

Стратегічні цілі цифровізації, інформаційної безпеки, доступу до інформації, захисту персональних даних і розвитку цифрової інфраструктури фіксуються у низці довгострокових державних документів. Найбільш комплексним серед них є Стратегія цифрової трансформації Республіки Молдова на 2023–2030 роки, затверджена Урядом у 2023 році. Документ встановлює основні вектори цифрової модернізації країни, зокрема: інтеграцію до Єдиного цифрового ринку ЄС, забезпечення кіберстійкості, розвиток цифрових навичок серед населення, цифрову інклюзію в регіонах, модернізацію публічних послуг та розвиток міжвідомчої взаємодії. Стратегія має міжсекторальний характер і передбачає координацію з політиками в сферах освіти, культури, охорони здоров'я, безпеки, економіки та навколишнього середовища.

Важливо зазначити, що успішна реалізація таких стратегій неможлива без належного механізму моніторингу, оцінки та коригування, який також здійснюється у міжвідомчому форматі. Для цього розробляються детальні плани впровадження (roadmaps), щорічні звіти про хід виконання³⁵, а також

³⁵ *Republic of Moldova Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova. URL: https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2023/11/STD_EN.pdf (дата звернення: 17.04.2025).

проводяться зовнішні аудити за участі донорських структур, зокрема Представництва ЄС у Молдові, ПРООН, GIZ та інших міжнародних партнерів. Це дозволяє не лише оцінювати ефективність реалізованих заходів, але й забезпечує адаптивність політики до нових ризиків і технологічних викликів. Міжвідомча координація виступає важливим інструментом забезпечення системності, узгодженості та сталості державної інформаційної політики Республіки Молдова, а також є запорукою ефективного використання державних і міжнародних ресурсів у реалізації національних стратегічних цілей.

Інструментом впровадження та реалізації політики виступають цифрові платформи громадської участі, які забезпечують прозорість процесів ухвалення рішень, підзвітність влади та залучення громадян до формування публічної політики. Однією з ключових платформ у цьому контексті є *particip.gov.md* – офіційний портал, що функціонує під егідою Державної канцелярії Республіки Молдова.³⁶ Цей ресурс дає можливість громадянам, експертам, неурядовим організаціям і представникам бізнесу долучатися до процесу електронних консультацій щодо проєктів нормативно-правових актів, коментувати, пропонувати зміни та відстежувати хід розгляду урядових ініціатив. Завдяки цьому посилюється інклюзивність нормотворчого процесу, підвищується його легітимність і забезпечується дотримання принципів прозорого врядування.

Окрім відкритих консультацій, *particip.gov.md* дозволяє органам влади публікувати аналітичні пояснювальні записки до проєктів законів, оцінки впливу регуляторних рішень, а також відповідні висновки та коментарі. Така практика відповідає європейським стандартам процедурної публічності та зміцнює механізми суспільного контролю за владою. Інтерфейс платформи дозволяє систематизувати процеси надання зворотного зв'язку, архівувати завершені консультації та формувати відкриті звіти про врахування чи відхилення

³⁶*Platforma particip.gov.md – Agenția de Guvernare Electronică. Guvernul Republicii Moldova. URL: <https://www.egov.md/ro/content/platforma-participgovmd> (дата звернення: 26.04.2025).*

пропозицій громадськості. Крім того, з 2023 року в рамках підтримки Європейського Союзу у Молдові було впроваджено систему електронного моніторингу політик – Policy e-Monitoring, розроблену у співпраці з EU4PAR (EU for Public Administration Reform)³⁷. Ця цифрова платформа дозволяє державним органам здійснювати систематичне відстеження реалізації урядових стратегій і програм, оцінювати динаміку виконання цілей, виявляти затримки у впровадженні заходів і публікувати інтерактивні панелі прогресу. Система інтегрована з іншими інформаційними ресурсами Уряду (зокрема платформою performance.gov.md) і дозволяє формувати зведені аналітичні звіти, які використовуються при ухваленні рішень про продовження, перегляд чи припинення окремих державних ініціатив. Policy e-Monitoring також передбачає механізми електронної оцінки впливу політик (ex-ante, mid-term, ex-post), що відповідає підходам, закріпленим у європейській концепції «кращого врядування» (good governance). Це означає, що політика оцінюється не лише за формальними критеріями виконання, але й за її фактичним ефектом для цільових груп, інституційної спроможності виконавців і загального соціального впливу. Впровадження такого підходу дозволяє формувати більш ефективну, гнучку та орієнтовану на результат систему реалізації інформаційної та цифрової політики.

Моніторинг та оцінювання ефективності впровадження інформаційної політики здійснюється уповноваженими органами влади – зокрема, Державною канцелярією, Міністерством розвитку, цифровізації та інновацій, Міністерством культури, Службою інформації та безпеки, Аудіовізуальною радою, а також іншими структурними підрозділами відповідно до їх функціональної компетенції. У рамках щорічного або середньострокового звітного циклу ці органи готують аналітичні документи про виконання державних стратегій, впровадження національних програм, реалізацію політик у сфері цифровізації, захисту персональних даних, прозорості медіавласності та доступу до публічної

³⁷ *EU supports new Moldova e-Monitoring system for policy implementation reform.* EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/eu-supports-new-moldova-e-monitoring-system-for-policy-implementation-reform> (дата звернення: 16.04.2025).

інформації. Крім того, оцінювання здійснюється за участю незалежних аналітичних центрів, неурядових організацій та міжнародних партнерів, які проводять зовнішній моніторинг політик, аналізують відповідність дій уряду стандартам відкритості, забезпечення прав людини, доступу до інформації та свободи слова. У цьому контексті особливу роль відіграють такі інституції, як Freedom House, Reporters Without Borders (RSF), Transparency International Moldova, DW Akademie, а також Представництво Європейського Союзу в Республіці Молдова. Так, відповідно до звіту Freedom House за 2024 рік, Республіка Молдова продемонструвала поступ у сфері удосконалення законодавства, що регулює доступ до публічної інформації, включно з прийняттям Закону № 148/2023³⁸. Однак, незважаючи на формальну відповідність європейським стандартам, на практиці реалізація цих норм часто стикається з низкою перешкод, серед яких: надмірна бюрократизація, затягування строків розгляду запитів, відмова у наданні інформації з неправомірним посиленням на державну таємницю, або ж обмежений технічний доступ до онлайн-ресурсів. У звіті зазначається, що журналісти, правозахисники та представники громадянського суспільства регулярно повідомляють про випадки адміністративного опору з боку державних інституцій, особливо на місцевому рівні, що свідчить про недостатній рівень інституційної культури дотримання принципу прозорості.

Зважаючи на ці виклики, міжнародні експерти наголошують на необхідності посилення механізмів контролю за виконанням законодавства, удосконалення системи відповідальності посадових осіб за необґрунтоване обмеження доступу до інформації, а також системної підготовки кадрів у сфері інформаційного управління. Рекомендовано також посилити роль Державної канцелярії як координаційного центру в питанні моніторингу реалізації права на інформацію,

³⁸ *Measuring Transparency of Public Institutions in Moldova*. Freedom House. URL: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2024-11/Moldova_FOII_report_2024_Eng_FINAL.pdf (дата звернення: 25.04.2025).

а також залучати інструменти незалежного аудиту, електронного моніторингу та громадської оцінки виконання зобов'язань.

Важливим компонентом впровадження політики є співпраця з міжнародними партнерами. Республіка Молдова бере активну участь у програмах Ради Європи³⁹, Європейського Союзу та Ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд»⁴⁰, що сприяє імплементації найкращих практик у сфері відкритості даних, електронного врядування та інформаційної прозорості. Зокрема, у 2023 році Молдова оголосила про намір імплементувати положення Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів, яка встановлює обов'язки держав щодо активного оприлюднення публічної інформації та права громадян на її отримання. Отже, механізми формування та впровадження державної інформаційної політики Молдови включають нормативну ініціативу, стратегічне планування, міжвідомчу координацію, цифрові інструменти участі та оцінювання, а також міжнародну співпрацю. Їх поєднання дозволяє забезпечити системність, ефективність і відповідність політики сучасним стандартам інформаційного врядування.

Отже, нормативно-правова та інституційна основа державної інформаційної політики Республіки Молдова є розгалуженою, багаторівневою та динамічною. Законодавчі акти, такі як Конституція, Кодекс аудіовізуальних медіа-служб, закони про доступ до інформації, свободу вираження поглядів та захист персональних даних, формують правове підґрунтя для регулювання інформаційних процесів відповідно до стандартів демократії та прав людини. Стратегічні документи останніх років – зокрема Стратегія цифрової трансформації та Стратегія інформаційної безпеки – вказують на зростаюче усвідомлення державою критичної ролі інформаційного середовища у сфері національної безпеки, управління та європейської інтеграції.

³⁹ *Planul de Acțiune pentru Republica Moldova 2025–2028*. Consiliul Europei. URL: <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/council-of-europe-action-plan> (дата звернення: 15.04.2025).

⁴⁰ *Open Government Partnership. Republic of Moldova Action Plan 2023–2025*. URL: <https://www.opengovpartnership.org/members/republic-of-moldova> (дата звернення: 26.04.2025).

Водночас механізми реалізації інформаційної політики включають не лише законодавче забезпечення, але й скоординовану діяльність органів виконавчої влади, регуляторів, консультативних рад та незалежних інституцій, що беруть участь у формуванні політик, їх моніторингу та коригуванні. Інтеграція цифрових інструментів участі громадськості та прозорого моніторингу, а також активна співпраця з міжнародними партнерами, посилюють інституційну спроможність держави реагувати на сучасні виклики.

Серед ключових викликів, що постали перед Молдовою у сфері інформаційної політики упродовж останнього десятиліття, домінують питання захисту інформаційного простору, протидії дезінформаційним кампаніям, поширенню ворожих наративів і кіберзагроз. У цьому контексті забезпечення інформаційної безпеки та системна протидія дезінформації стають не лише політичними пріоритетами, а й необхідною умовою стійкості держави. Саме цим питанням присвячено наступний розділ дослідження.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

3.1. Забезпечення інформаційної безпеки та протидія дезінформації

Інформаційна безпека Республіки Молдова набула особливого значення в умовах активізації гібридних загроз у регіоні, зокрема на тлі повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України у 2022 році. Геополітична близькість до зони збройного конфлікту, спільний інформаційно-культурний простір та історично зумовлені вразливості молдовського суспільства створюють сприятливе середовище для проникнення деструктивних інформаційних впливів. Досвід Молдови свідчить про високу вразливість інформаційного середовища до зовнішніх впливів, зокрема з боку проросійських медійних і політичних структур, які застосовують широкий спектр засобів – від маніпулятивних телепрограм і фейкових новин до бот-мереж у соціальних медіа та скоординованих дезінформаційних атак.

Такі кампанії системно поширюються через низку медіаресурсів, які прямо чи опосередковано контролюються політичними силами, лояльними до Кремля, або фінансуються з-за кордону. У багатьох випадках дезінформаційні наративи поширюються мовою російської меншини, що становить близько 10 % населення, а також через ретрансляцію контенту російських телеканалів та платформ. Основними темами подібного інформаційного тиску є дискредитація європейської інтеграції, створення образу «зовнішнього ворога» у вигляді Заходу, делегітимація діючої влади, поширення фейків щодо мобілізації, біженців, санкцій, а також розпалювання міжетнічної, релігійної та мовної ворожнечі. Як зазначає Європейська служба зовнішньої дії (EEAS) через свою ініціативу EUvsDisinfo, інформаційний тиск на Молдову посилюється в періоди політичної турбулентності, зокрема під час виборчих кампаній, антиурядових протестів, пандемії COVID-19 та війни в Україні, коли зростає суспільна

тривожність і потреба в простих та емоційно навантажених поясненнях⁴¹. Дезінформація в таких умовах стає не просто інструментом впливу, а засобом поляризації громадської думки й дестабілізації демократичних інституцій. На особливу увагу заслуговує використання гібридних методів, що поєднують інформаційні впливи з елементами економічного, енергетичного або політичного тиску, спрямованого на формування залежності, страху, або зневіри у власному державному суверенітеті. Такі дії систематично здійснюються через цілеспрямоване просування деструктивних меседжів, які апелюють до історичних травм, соціальних проблем, міжнаціональних суперечностей. У низці випадків простежуються також ознаки координації між зовнішніми джерелами впливу та внутрішніми деструктивними силами, які використовують демократичні механізми, зокрема свободу слова, як інструмент для легалізації ворожих меседжів.

Вагомим чинником вразливості інформаційного середовища Молдови є низький рівень медіаграмотності значної частини населення, особливо в сільських регіонах, серед осіб похилого віку та носіїв російськомовного контенту, що ускладнює критичне сприйняття інформації. У зв'язку з цим державна політика з інформаційної безпеки повинна поєднувати заходи протидії дезінформації з програмами просвітницького характеру, розвитком незалежних медіа, зміцненням національного інформаційного продукту та підтримкою локальних ініціатив, спрямованих на посилення соціальної стійкості.

Окремий вимір інформаційної вразливості Республіки Молдова становить ситуація в Придністровському регіоні, який перебуває поза ефективним контролем центральної влади з початку 1990-х років. Де-факто контрольована та підтримувана Російською Федерацією, так звана Придністровська Молдавська Республіка (ПМР) функціонує як нелегітимне квазідержавне утворення, що є

⁴¹ *Third EEAS Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats*. European External Action Service. URL:

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2025/EEAS-3nd-ThreatReport-March-2025-05-Digital-HD.pdf> (дата звернення: 19.04.2025).

джерелом постійного ризику для національного інформаційного суверенітету⁴². На території Придністров'я повністю відсутнє регулювання з боку Кишинева у сфері інформаційної політики, телекомунікацій, захисту персональних даних чи медіастандартів, що унеможливило впровадження єдиної нормативної бази та механізмів прозорості. Інформаційне середовище регіону фактично монополізоване російськими і проросійськими ЗМІ, що працюють у зв'язі з владними структурами ПМР. Контент формується з активним використанням наративів про «зовнішню загрозу з боку Заходу», «нелегітимність молдовської влади», «загрозу румунізації» та необхідність «захисту російськомовного населення». У звітах EEAS та Freedom House зазначається, що Придністров'я використовується як трансмісійна база для дезінформаційних кампаній, які можуть поширюватися на інші регіони Молдови – зокрема на Гагаузію або південні райони, де зберігається високий рівень споживання російськомовного контенту.⁴³ Відсутність контролю над телекомунікаційною інфраструктурою в регіоні, зокрема над радіочастотами, інтернет-провайдерами та хостингом медіа, створює інформаційно-безпекові лакуни, які можуть використовуватися для організації анонімних кібероперацій, ретрансляції забороненого контенту або створення бот-мереж, що становить загрозу не лише для цифрового простору Молдови, але й для регіональної інформаційної стабільності в цілому⁴⁴.

На додаток до інформаційних викликів, в Придністров'ї системно порушуються права людини на свободу інформації та вираження поглядів, зокрема шляхом переслідування незалежних журналістів, блокування альтернативних джерел інформації та запровадження цензури. Це створює асиметричну ситуацію, коли мешканці регіону позбавлені доступу до

⁴² *In Odesa's Shadows: What Is Russia's Strategy in Moldova?*. Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/moldova-russia-strategy?center=russia- Eurasia&lang=en> (дата звернення: 23.04.2025).

⁴³ *Restrictions on Freedom of Speech in Gagauzia: Threats to Democracy and Safety*. Freedom House. URL: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2024-06/FH-Restrictions-on-freedom-of-speech-in-Gagauzia_Eng-06-24.pdf (дата звернення: 27.04.2025).

⁴⁴ Zadorožna, M., Butuc, M. *Russian disinformation in Moldova and Poland in the context of the Russo-Ukrainian war*. *Security and Defence Quarterly*. 2024. Vol. 46, № 2. P. 47–65. URL: <https://doi.org/10.35467/sdq/189686> (дата звернення: 23.04.2025).

об'єктивної інформації про національні та міжнародні процеси, а Кишинів не має ефективних інструментів комунікації з цим сегментом населення. Проте, уряд Молдови вживає заходів, спрямованих на інтеграцію Придністровського регіону в національний цифровий простір – зокрема, через поширення публічних електронних послуг, підтримку незалежних онлайн-платформ, розвиток інформаційних кампаній на багатомовній основі. Водночас ці дії стикаються з об'єктивними обмеженнями, пов'язаними з відсутністю доступу до території, наявністю іноземного військового контингенту та блокуванням молдовських ініціатив з боку придністровської адміністрації.

У відповідь на зростання інформаційних загроз у 2019 році було ухвалено Стратегію інформаційної безпеки Республіки Молдова на 2019–2024 роки, що стала першим комплексним політичним документом, спрямованим на зміцнення національної інформаційної стійкості⁴⁵. В цій стратегії визначено основні завдання державної політики: створення єдиної нормативної рамки захисту інформаційного простору, розвиток стратегічних комунікацій, вдосконалення реагування на інформаційні інциденти, формування механізмів кіберзахисту та протидії дезінформаційним кампаніям, особливо тим, що мають іноземне походження. Документ також підкреслює необхідність міжвідомчої координації та активної участі громадянського суспільства в реалізації інформаційної політики.

Одним із центральних державних суб'єктів у забезпеченні інформаційної безпеки є Служба інформації та безпеки (SIS), яка відповідно до Закону про SIS виконує функції національної розвідувальної та контррозвідувальної структури. SIS наділена повноваженнями з виявлення, моніторингу, аналізу та нейтралізації загроз, пов'язаних із поширенням маніпулятивної, фейкової або відверто ворожої інформації, яка ставить під загрозу державний суверенітет,

⁴⁵ Республіка Молдова. Постанова Уряду № 257 від 22.11.2018 "Про затвердження Стратегії інформаційної безпеки Республіки Молдова на 2019–2024 роки та Плану дій щодо її реалізації". *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111979&lang=ro (дата звернення: 26.03.2025).

конституційний лад, громадський порядок чи міжнародні зобов'язання Молдови⁴⁶. Стратегічним завданням Служби є також виявлення джерел координації гібридного впливу, зокрема з-за меж країни, а також посилення спроможностей держави реагувати на інформаційні атаки в реальному часі. У 2022 році, на тлі поглиблення гібридних загроз після початку повномасштабної війни в Україні, SIS отримала розширені повноваження – зокрема право ініціювати тимчасове блокування онлайн-ресурсів, які систематично порушують законодавство про безпеку, аудіовізуальні послуги чи публічний порядок. Рішення про блокування ухвалюються після аналітичного моніторингу та передаються на виконання телекомунікаційним операторам. Цей механізм передбачає можливість оперативного реагування на дезінформаційні атаки, особливо в ситуаціях національної кризи, загострення політичної ситуації або втручання в виборчі процеси. Згідно зі звітами Freedom House та іншими аналітичними структурами, SIS значно активізувала роботу з моніторингу та нейтралізації впливу проросійських дезінформаційних каналів, включно з низкою телекомпаній, YouTube-каналів та анонімних Telegram-мереж.⁴⁷ Особливу увагу було приділено викриттю узгоджених інформаційних кампаній, спрямованих на дискредитацію курсу на європейську інтеграцію, створення панічних настроїв у зв'язку з війною в Україні, а також делегітимацію Збройних сил України, шляхом поширення фейкових повідомлень про нібито мобілізацію молдован, загрозу втрати суверенітету та економічний колапс у результаті євроінтеграції. Поряд із реагуванням на зовнішні інформаційні впливи, SIS також бере участь у розробці профілактичних заходів, включаючи створення національної системи раннього виявлення інформаційних загроз, проведення тренінгів для державних службовців, підготовку звітів про інформаційні

⁴⁶ *Legea nr. 753 din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova*. Parlamentul Republicii Moldova. URL:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63033&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).

⁴⁷ Служба інформації і безпеки Республіки Молдова. Звіт про зовнішнє втручання в електоральні процеси Республіки Молдова. *SIS.md*. URL:

<https://www.sis.md/en/content/external-interference-electoral-processes-republic-moldova> (дата звернення: 16.04.2025).

тенденції, а також співпрацю з міжнародними партнерами – зокрема, НАТО, Європейським союзом та ОБСЄ. Ця співпраця включає обмін аналітичними продуктами, доступ до інформаційних платформ моніторингу та підвищення кваліфікації співробітників у сфері стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки.

Однією з найрезонансніших відповідей на зростання дезінформаційних загроз стали зміни, ухвалені Парламентом Республіки Молдова в червні 2022 року до Кодексу аудіовізуальних медіа-послуг, оформлені як Закон № 143/2022. Ці поправки, як уже зазначалося вище, стали ключовим етапом у нормативному посиленні державної здатності протидіяти деструктивному впливу іноземного контенту, особливо у світлі активізації гібридних загроз після початку повномасштабної війни в Україні. Вперше на законодавчому рівні було закріплено юридичне визначення терміна «дезінформація» як поширення свідомо неправдивої інформації, яка здатна спричинити шкоду національній безпеці, суспільному порядку чи правам громадян. Закон значно розширив повноваження Координаційної ради з телебачення і радіо (Audiovizual Council), про діяльність якої вже йшлося в контексті інституційної архітектури. Раді було надано право ініціювати тимчасове припинення ліцензії на мовлення для ЗМІ, що систематично порушують стандарти правдивості та балансу інформації. Була впроваджена чітка процедура визначення повторного порушення, а також посилено механізми адміністративного реагування – як превентивного, так і санкційного. Одним із ключових положень стало введення заборони на ретрансляцію інформаційно-аналітичних програм, вироблених у державах, які не визнають територіальну цілісність Республіки Молдова, підтримують військову агресію чи здійснюють інші дії, що суперечать національним інтересам. Як уже згадувалося в контексті інформаційного тиску з боку Росії, саме через іноземний медіаконтент поширювалися дезінформаційні наративи, спрямовані на делегітимацію влади, євроінтеграційного курсу та оборонної співпраці з міжнародними партнерами. Згідно з оновленими положеннями, було також посилено вимоги до прозорості структури власності ЗМІ, зобов'язано операторів

медіапослуг оприлюднювати джерела фінансування, структуру бенефіціарного володіння та характер співпраці з іноземними партнерами. На основі цих норм Audiovizual Council у тісній взаємодії зі Службою інформації та безпеки (SIS) реалізувала низку заходів, зокрема тимчасове призупинення ліцензії щонайменше дев'яти телеканалів, про що вже згадувалося раніше. Рішення були прийняті на основі регулярного моніторингу інформаційного контенту, в якому фіксувалися ознаки цілеспрямованої дезінформації, маніпулятивної риторики та порушення принципу нейтральності. Також Закон № 143/2022 передбачає створення публічного реєстру порушників, розробку методологій фактчекінгу, а також співпрацю з громадськими організаціями в межах системи саморегуляції. Важливо, що механізм запровадження санкцій супроводжується можливістю оскарження рішень у судовому порядку, що забезпечує баланс між захистом національного інформаційного простору та дотриманням прав і свобод мовників.

На практиці реалізація законодавчих змін, запроваджених Законом № 143/2022, призвела до впровадження дієвих санкцій проти телеканалів і мовників, які систематично порушували оновлені вимоги інформаційної безпеки⁴⁸. У грудні 2022 року, як уже зазначалося, Служба інформації та безпеки (SIS) у координації з Координаційною радою з телебачення і радіо (Audiovizual Council) ініціювала тимчасове призупинення ліцензій низки телеканалів, зокрема Prime TV, Accent TV, NTV Moldova, RTR Moldova, TV6, Orhei TV. Відповідне рішення було ухвалене на основі комплексного аналізу контенту, який виявив системне поширення дезінформації, ретрансляцію російських пропагандистських програм, антиукраїнську риторику, а також маніпулятивне висвітлення міжнародних подій, зокрема діяльності Європейського Союзу та НАТО. Ці медіаресурси, як з'ясувалося у ході розслідувань, мали тісні зв'язки з проросійськими політичними структурами в Молдові, а окремі з них фактично

⁴⁸ Республіка Молдова. Закон № 143 від 2 червня 2022 року "Про внесення змін до Кодексу аудіовізуальних медіапослуг Республіки Молдова № 174/2018". *Venice Commission*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF\(2022\)027-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2022)027-e) (дата звернення: 29.04.2025).

функціонували як ретранслятори російських державних телеканалів, адаптованих для локального мовлення. Їх інформаційна політика була орієнтована на делегітимацію уряду, створення образу зовнішньої загрози з боку Заходу, дискредитацію української оборонної кампанії, а також формування у громадян негативного ставлення до політики підтримки України та до санкційної співпраці з ЄС. Не зважаючи на це, фіксувалися повторювані випадки приховування джерел інформації, викривлення фактів та поширення непідтверджених чуток, що прямо суперечило вимогам Кодексу аудіовізуальних медіа-послуг.

Рішення про блокування цих телеканалів було широко підтримано Європейським Союзом, який визнав такі заходи законними та обґрунтованими в умовах гібридної загрози та інформаційної війни⁴⁹. Зокрема, Представництво ЄС у Кишиневі наголосило на важливості захисту демократії та інформаційного простору від деструктивних впливів, підкресливши, що свобода слова не може бути використана як прикриття для підризу державності. Разом із тим, у середині країни це рішення викликало гостру критику з боку проросійських партій та політиків, які трактували блокування як «цензуру» та «тиск на опозиційні медіа». У відповідь Уряд і SIS неодноразово наголошували на правовій обґрунтованості рішень, їх відповідності чинному законодавству та обов'язковості забезпечення балансу між безпекою і свободами в демократичному суспільстві. Випадок із блокуванням телеканалів у 2022 році став показовим прикладом реального застосування державних механізмів протидії дезінформації, про які йшлося у попередніх розділах. Він продемонстрував зросту оперативність інституцій, наявність політичної волі до захисту інформаційного простору, а також відповідність дій Молдови міжнародним стандартам реагування на гібридні загрози. Одночасно це підкреслило складність завдань, що стоять перед

⁴⁹ *About the EU Partnership Mission in the Republic of Moldova*. European External Action Service. URL: https://www.eeas.europa.eu/eupm-moldova/about-eu-partnership-mission-republic-moldova_en (дата звернення: 18.04.2025).

демократичними державами: необхідність зберігати баланс між безпекою та правами, між відкритістю та стійкістю перед зовнішнім тиском.

Фактором, який не можна ігнорувати, коли говоримо про підвищення рівня обізнаності громадян та їхньої здатності до виявлення дезінформації, є громадянське суспільство, яке виступає не лише джерелом незалежного моніторингу, але й партнером держави у зміцненні інформаційної стійкості. Зокрема, кампанія STOP FALS!, започаткована у 2015 році Асоціацією незалежної преси (API). Ініціатива стала однією з наймасштабніших в Молдові платформ, що об'єднує низку незалежних ЗМІ, громадських організацій, освітян і аналітиків, які спільно працюють над викриттям фейкових матеріалів, підвищенням медіаграмотності населення та виробленням практичних навичок критичного мислення. У тісному зв'язку з викликами, вже окресленими в попередніх розділах, діяльність STOP FALS! стала ефективним доповненням до державної політики, спрямованої на боротьбу з дезінформацією, зокрема у сфері громадського контролю за діяльністю телеканалів, що систематично порушували інформаційні стандарти⁵⁰. У 2022–2023 роках, у період загострення зовнішніх інформаційних впливів та поглиблення політичної поляризації, кампанія задокументувала сотні випадків поширення фейкових новин, які транслювалися через медіа, пов'язані з проросійськими політичними силами, зокрема Partidul ȘOR. STOP FALS! надала докази системної трансляції маніпулятивного контенту, зокрема антиукраїнських наративів, спотворення міжнародних подій, дискредитації ЄС і НАТО, а також створення у громадян відчуття безвиході, розчарування у владі та загрози втрати державності. У межах ініціативи регулярно публікуються аналітичні викриття дезінформаційних матеріалів, які супроводжуються розгорнутими поясненнями щодо маніпулятивних технік, джерел походження фейків та потенційних наслідків їх впливу. Такі матеріали не лише інформують аудиторію, але й забезпечують її

⁵⁰ IFCN Code Of Principles – Poynter. Stopfals.md. URL: <https://ifcncodeofprinciples.poynter.org/application/public/stopfalsmd/661a8b13ba7689d4814324cb> (дата звернення: 21.04.2025).

залучення до процесу самостійного виявлення інформаційних загроз. Важливо, що діяльність STOP FALS! спрямована не лише на реагування, а й на профілактику дезінформації – через тренінги з медіаграмотності для школярів, студентів, журналістів, державних службовців і бібліотекарів, розробку навчальних посібників, проведення інтерактивних заходів у регіонах, а також створення спеціалізованих курсів на онлайн-платформах. Особливої цінності набуває той факт, що кампанія тісно співпрацює з міжнародними партнерами – зокрема DW Akademie, USAID, Internews, Freedom House та EUvsDisinfo – що дозволяє не лише залучати сучасні методики фактчекінгу, але й інтегрувати молдовський досвід у ширший європейський контекст боротьби з інформаційними загрозами. STOP FALS! також виконує роль незалежного джерела верифікації при аналізі діяльності телеканалів, тимчасово позбавлених ліцензій (згадуваних вище – Prime TV, NTV Moldova, Orhei TV тощо), тим самим зміцнюючи легітимність державних рішень у сфері медіарегулювання.

Інші ключові організації, які відіграють вагомую роль у системі протидії дезінформації в Республіці Молдова, – це Центр незалежної журналістики (CIJM) та RISE Moldova⁵¹. Їхня діяльність, як і ініціативи STOP FALS!, про які йшлося вище, є критично важливою для забезпечення незалежного медіа-моніторингу, викриття прихованих інформаційних впливів та розкриття механізмів поширення деструктивних наративів, особливо в умовах гібридної війни та зростання зовнішнього втручання у внутрішньополітичні процеси країни.

Центр незалежної журналістики (CIJM) спеціалізується на дослідженні механізмів інформаційних маніпуляцій, замовних медіакампаній, а також виявленні структурних зв'язків між власниками ЗМІ, політичними силами та іноземними донорами, зокрема з РФ. Організація регулярно публікує аналітичні звіти та журналістські розслідування, які викривають діяльність медіа, що

⁵¹ *Річний звіт за 2021 рік*. RISE Moldova. Chișinău: Asociația Reporteri de Investigație și Securitate Editorială, 2022. URL: <https://www.rise.md/membru> (дата звернення: 26.04.2025).

здійснюють приховану пропаганду, транслюють фейкові наративи або порушують норми етики та законодавства у сфері аудіовізуальних послуг. Особливу увагу CIJM приділяє медіааналізу періодів виборчих кампаній, коли зростає кількість дезінформаційних повідомлень, маніпуляцій зі статистикою, перекручення позицій політичних опонентів та мовних провокацій.

RISE Moldova, своєю чергою, зосереджується на глибинному розслідуванні фінансових, юридичних та транснаціональних аспектів дезінформаційних кампаній. У своїх матеріалах організація багаторазово демонструвала зв'язки між проросійськими політичними структурами, такими як Partidul ȘOR, та неформальними мережами медійного впливу, які здійснювали діяльність як в онлайн-, так і в офлайн-просторі. RISE виявляє механізми фінансування псевдожурналістських ресурсів, використання офшорних компаній для приховування джерел фінансування телеканалів, а також документи, що підтверджують координацію дій з боку російських кураторів через закриті канали зв'язку та дипломатичні структури.

Обидві організації не лише підтримують внутрішній інформаційний імунітет суспільства, а й є важливими джерелами верифікованих даних для міжнародних аналітичних структур, зокрема для East StratCom Task Force – підрозділу Європейської служби зовнішніх дій, що адмініструє платформу EUvsDisinfo. Ці дані використовуються у щоквартальних звітах про деструктивні інформаційні впливи в регіоні Східного партнерства, а також формують підґрунтя для стратегічного планування політик протидії дезінформації на рівні ЄС. Крім того, публікації CIJM і RISE активно цитуються в дослідженнях таких структур, як Freedom House, GLOBSEC, European Values Center for Security Policy, що підкреслює міжнародне визнання їхньої експертної спроможності та практичну цінність зібраної інформації для оцінки інформаційних загроз. Їхня діяльність є важливим чинником підвищення урядової прозорості, посилення громадського контролю за медіа та легітимізації державних заходів із захисту інформаційного простору, зокрема рішень про призупинення мовлення телеканалів, які були згадані в попередніх розділах. У цілому, такі організації,

як CIJM та RISE Moldova, формують стрижень аналітичної інфраструктури громадянського суспільства, що не лише фіксує і викриває дезінформаційні операції, а й підвищує якість суспільного дискурсу, сприяючи переходу від реактивної до превентивної моделі захисту інформаційного простору Молдови.

Міжнародна оцінка зусиль Республіки Молдова у сфері забезпечення інформаційної безпеки є загалом позитивною, особливо на тлі зростаючих викликів, пов'язаних із гібридними загрозами, зовнішнім втручанням та внутрішньою політичною поляризацією. У низці аналітичних звітів, зокрема Freedom House, Reporters Without Borders та European Endowment for Democracy, зазначається, що Молдова демонструє послідовність у впровадженні інституційної та правової відповіді на дезінформацію, активно залучаючи як державні органи (SIS, Audiovizual Council, урядові міністерства), так і громадянське суспільство.

Згідно зі звітом Freedom House за 2023 рік, держава, попри складне внутрішньополітичне середовище та обмежені ресурси, змогла перейти від епізодичних рішень до системного підходу в галузі інформаційної безпеки. Особливо відзначено законодавчі зміни 2022 року, згадувані вище (Закон № 143/2022), які надали регуляторам нові інструменти для обмеження іноземного деструктивного впливу та запровадження стандартів прозорості в аудіовізуальному секторі. У звіті наголошується, що інституційна реалізація інформаційної політики в Молдові є доволі ефективною за мірками країн Східного партнерства, зокрема завдяки поєднанню нормативних реформ, моніторингових інструментів і партнерства з громадянським суспільством. Reporters Without Borders (RSF) у своєму щорічному рейтингу World Press Freedom Index також вказує на поліпшення медійного середовища, попри наявні виклики. Організація відзначає зусилля з обмеження впливу олігархічних структур на ЗМІ, зниження кількості випадків політичного тиску на журналістів та прогрес у впровадженні механізмів співрегулювання. При цьому акцентується на важливості продовження реформ у сфері прозорості медіавласності, протидії концентрації ринку та забезпечення редакційної незалежності. Важливим

джерелом міжнародного аналітичного супроводу є також платформа EUvsDisinfo, що функціонує під егідою East StratCom Task Force – підрозділу Європейської служби зовнішньої дії (EEAS). Як уже згадувалося вище, база цієї платформи регулярно оновлюється прикладами дезінформаційних кейсів, що стосуються Молдови, зокрема щодо війни в Україні, євроінтеграційної політики, мовного питання, а також діяльності правозахисників і громадянського суспільства. Ці кейси містять докази системних кампаній, що координуються з-за кордону та часто поширюються через медіа, пов'язані з проросійськими політичними силами (як-от Partidul ȘOR), або через анонімні платформи в соціальних мережах. Окремо варто відзначити підтримку Ради Європи, яка бере участь у формуванні системи медіаосвіти, створенні інституцій співрегулювання, а також оновленні професійних стандартів журналістики в контексті боротьби з дезінформацією. У межах таких програм як JUFREX (Joint EU–CoE Project on Freedom of Expression and the Media), Рада Європи сприяє підготовці суддів, прокурорів, журналістів, викладачів і студентів щодо стандартів ЄСПЛ у сфері свободи вираження поглядів, що створює передумови для поєднання захисту свободи слова з безпековими потребами⁵². Міжнародна спільнота не лише позитивно оцінює зусилля Молдови, а й активно сприяє розвитку її нормативної, інституційної та освітньої спроможності у сфері інформаційної безпеки. У поєднанні з внутрішніми реформами та розгалуженою мережею громадських ініціатив, це створює системну модель інформаційної стійкості, що відповідає стандартам демократичного врядування в умовах гібридних загроз.

Отже, забезпечення інформаційної безпеки в Республіці Молдова базується на скоординованому підході, що включає діяльність спеціалізованих державних органів, оновлення законодавства, блокування інформаційних ресурсів, участь

⁵² Підвищення судової експертизи у сфері свободи вираження поглядів та медіа в Південно-Східній Європі (JUFREX). Рада Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/pristina/reinforcing-judicial-expertise-on-freedom-of-expression-and-the-media-in-south-east-europe-jufrex> (дата звернення: 18.04.2025).

громадських організацій та співпрацю з міжнародними партнерами. Попри виклики, зумовлені регіональним безпековим середовищем, наявністю Придністровського конфлікту, впливом проросійських політичних сил та обмеженістю фінансових ресурсів, Республіка Молдова демонструє послідовність і стратегічність у побудові національної системи інформаційної безпеки. Це не лише слугує гарантією стабільності внутрішнього політичного процесу, але й є необхідною умовою успішної реалізації проєвропейського курсу, зокрема в контексті набуття статусу кандидата на вступ до ЄС та подальшої інтеграції до єдиного інформаційного простору Європи.

3.2. Інтеграція до європейського інформаційного простору та міжнародна співпраця

Інтеграція Республіки Молдова до європейського інформаційного простору є фундаментальним компонентом державної інформаційної політики, що безпосередньо пов'язаний із реалізацією стратегічного зовнішньополітичного курсу країни на вступ до Європейського Союзу⁵³. Однак цей процес не обмежується лише політико-дипломатичним виміром: він має всебічний міжсекторальний характер, оскільки передбачає структурні трансформації в інформаційній, цифровій, правовій та освітній сферах, а також узгодження внутрішньої політики з *acquis communautaire* ЄС. У контексті інформаційної політики інтеграція до європейського простору означає не лише приєднання до єдиних технічних і правових стандартів, а й створення відкритого, стійкого, демократичного інформаційного середовища, що здатне ефективно протидіяти дезінформації, підтримувати якісну журналістику, захищати свободу слова та забезпечувати цифрову інклюзію.

Як уже зазначалося у попередньому розділі, Молдова зіткнулася з масштабними гібридними викликами, зокрема дезінформаційними атаками

⁵³ *Moldova – European Neighbourhood Policy*. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en (дата звернення: 20.04.2025).

ззовні, що надало інтеграційному процесу ще більшої актуальності як інструменту підвищення інформаційної безпеки та інституційної спроможності. Набуття у 2022 році статусу країни-кандидата на вступ до ЄС означає для Молдови не лише політичне визнання європейського курсу, але й посилення зобов'язань у сфері реформ, включно з адаптацією національної політики до таких рамкових документів, як Європейська цифрова стратегія, Директива ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги (AVMSD), Директива NIS про кібербезпеку, загальний регламент із захисту персональних даних (GDPR) та інші⁵⁴. Це вимагає модернізації законодавства, інституційної реформи регуляторів, розбудови цифрової інфраструктури, а також формування спільних стандартів з міжнародними партнерами у сфері боротьби з дезінформацією, захисту прав споживачів інформації та підвищення цифрової грамотності населення.

Важливу роль у цьому процесі відіграють як двосторонні формати співпраці з Європейським Союзом та його агенціями, так і участь Молдови в регіональних ініціативах, таких як EU4Digital, Східне партнерство, JUFREX, Euronews Journalism Initiative, а також співпраця з міжнародними правозахисними, медійними й академічними структурами. Усі ці напрями поступово вибудовують інституційну рамку приєднання Молдови до європейського інформаційного простору як цілісної, ціннісно зорієнтованої системи, заснованої на повазі до прав людини, верховенства права, плюралізму думок та прозорого врядування.

Після отримання статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу в червні 2022 року, Республіка Молдова розпочала активну адаптацію свого інформаційного законодавства до вимог *acquis communautaire*, що стало ще одним етапом в її інтеграції до європейського інформаційного простору. Цей процес є не лише технічно-правовою трансформацією, а й інституційним підтвердженням політичної волі країни до впровадження високих стандартів у сфері цифрових прав, конфіденційності, свободи вираження поглядів та захисту

⁵⁴ *Moldova Report 2024*. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/858717b3-f8ef-4514-89fe-54a6aa15ef69_en?filename=Moldova+Report+2024.pdf (дата звернення: 22.04.2025).

персональних даних. Значна увага була приділена імплементації положень Регламенту ЄС 2016/679 (GDPR), який установлює загальноєвропейські норми обробки персональних даних і передбачає жорсткі вимоги до їх захисту як у державному, так і в приватному секторі⁵⁵. У цьому контексті було модернізовано Закон № 133/2011 «Про захист персональних даних», про який йшлося вище, а також ініційовано створення інституційного механізму відповідального органу – Національного центру з питань захисту персональних даних (CNPД), який отримав додаткові повноваження з контролю, аудиту та притягнення до відповідальності за порушення у цій сфері. Паралельно здійснюється адаптація Директиви 2016/680/ЄС щодо захисту персональних даних у правоохоронному секторі, що передбачає введення додаткових гарантій у випадках обробки даних для цілей запобігання, розслідування та переслідування кримінальних правопорушень. Це має особливе значення в умовах посилення уваги до інформаційної безпеки, про що вже йшлося в контексті діяльності SIS, оскільки забезпечує баланс між ефективністю безпекових структур і дотриманням прав людини.

Починаючи з 2023 року, важливим етапом у посиленні співпраці між Республікою Молдова та Європейським Союзом стало розгортання Місії партнерства ЄС у Молдові (EU Partnership Mission – EUPM Moldova). Ця цивільна місія ЄС у сфері спільної політики безпеки й оборони (CSDP) була започаткована у відповідь на зростання гібридних викликів у регіоні, пов'язаних із повномасштабним вторгненням РФ в Україну, інформаційною експансією, кіберзагрозами та зростаючим тиском на демократичні інститути Молдови⁵⁶. Місія EUPM Moldova стала прямою відповіддю Європейського Союзу на запит Кишинєва щодо посилення стратегічної підтримки в умовах загострення

⁵⁵ *Moldova Privacy Act (Law No. 195/2024): An Overview*. Consentmo.com. URL: <https://www.consentmo.com/blog-posts/new-data-protection-law-in-moldova> (дата звернення: 24.04.2025).

⁵⁶ *Third EEAS Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats*. European External Action Service. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2025/EEAS-3nd-ThreatReport-March-2025-05-Digital-HD.pdf> (дата звернення: 19.04.2025).

регіональної безпеки. Основний мандат місії охоплює три пріоритетні напрями – управління кризами, протидія гібридним загрозам та стратегічна комунікація. В контексті попередньо розглянутих тем, зокрема діяльності Служби інформації та безпеки (SIS) і державних медіарегуляторів, роль EUPM полягає у підвищенні спроможності Молдови ідентифікувати, запобігати та реагувати на інформаційні загрози, включаючи кампанії з дезінформації, втручання в публічну комунікацію, маніпуляції у виборчий період, а також тиск на незалежні медіа. Одним із важливих елементів роботи EUPM Moldova є оцінка ризиків в інформаційному середовищі, яка здійснюється через аудит систем захисту інформації, моніторинг вразливостей, аналіз структур медіавласності, вивчення поширених наративів і каналів їхнього розповсюдження. Такі оцінки лягають в основу рекомендацій щодо реформування стратегічних комунікацій державних органів, вдосконалення нормативно-правових інструментів реагування, а також формування систем раннього попередження. Крім того, місія підтримує розгортання механізмів міжвідомчої координації, які вже згадувалися в контексті роботи Державної канцелярії, МЗДІ, SIS та інших інституцій.

У 2024 році Молдова здійснила черговий стратегічний крок у напрямі зміцнення свого безпекового потенціалу, підписавши Пакт про безпеку та оборону з Європейським Союзом – перший у своєму роді документ, укладений із країною, яка поки не є членом ЄС⁵⁷. Цей Пакт закріпив нову якість партнерства між Республікою Молдова та Європейським Союзом, розширивши співпрацю не лише у традиційних сферах оборони, але й у царині інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам. У такий спосіб інтеграція Молдови до європейського безпекового простору набула системного характеру, доповнивши вже розгортану цивільну місію EUPM Moldova та ініціативи в межах EU4Digital. Однією з ключових складових Пакту стало положення про розробку механізмів

⁵⁷ Лазару Е., Політіс Лампру П. Нові двосторонні партнерства ЄС у сфері безпеки й оборони. Аналітична записка. *Європейський парламент. Служба досліджень для членів парламенту (EPRS)*. Брюссель, 2025. 11 с. (PE 767.215). URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2025\)767215](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2025)767215) (дата звернення: 21.03.2025).

швидкого реагування на інформаційні атаки, що включає створення спільних платформ для обміну даними між розвідувальними структурами, об'єднаних протоколів реагування на кіберінциденти та кризову комунікацію. З огляду на раніше розглянуті дії Служби інформації та безпеки (SIS), впровадження аудиту цифрової інфраструктури та запровадження механізмів блокування деструктивних онлайн-ресурсів, підписання Пакту стало логічним продовженням модернізації інформаційної політики Молдови в умовах тиску з боку авторитарних режимів. Нововведенням у межах пакту стало також створення Центру з аналізу дезінформаційного впливу у Східноєвропейському регіоні, який має функціонувати як спільна аналітична структура ЄС і Молдови, покликана ідентифікувати загрози, моделювати інформаційні атаки, формувати рекомендації для урядових структур та координувати відповіді на дезінформаційні кампанії. Це рішення є продовженням роботи таких інституцій, як EUvsDisinfo, але з регіональним фокусом і з урахуванням специфіки національного контексту, що включає Придністровський фактор, мовну чутливість населення та присутність проросійських ЗМІ..

Не менш важливою є участь Молдови в регіональних форматах. Зокрема, у 2021 році країна приєдналася до ініціативи «Асоційоване тріо», разом з Україною та Грузією⁵⁸. У рамках цього формату країни-учасниці координують дії у сфері цифрової трансформації, адаптації нормативної бази та забезпечення прозорості медійного середовища. Цей підхід дозволяє не лише пришвидшити імплементацію європейських норм, а й виступати єдиним блоком у переговорах з інституціями ЄС щодо цифрової стійкості.

Отже, інтеграція Республіки Молдова до європейського інформаційного простору є не лише інструментом реалізації зовнішньополітичного курсу, а й

⁵⁸ Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством закордонних справ Грузії, Міністерством закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова та Міністерством закордонних справ України щодо започаткування посиленого співробітництва з питань європейської інтеграції – «Асоційоване тріо». *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/association-trio-memorandum-understanding-between-ministry-foreign-affairs-georgia-ministry-foreign-affairs-and-european-integration-republic-moldova-and-ministry-foreign-affairs-ukraine> (дата звернення: 15.04.2025).

складовою внутрішньої модернізації держави. Цей процес передбачає глибоку трансформацію законодавчих підходів, інституційної спроможності, технічного забезпечення та інформаційної культури. Його успішна реалізація дозволить Молдові не лише увійти до європейської цифрової екосистеми, але й підвищити свою стійкість до гібридних загроз, забезпечити демократичну безпеку та зміцнити довіру громадян до публічної влади.

На цьому тлі особливого значення набуває наступний аспект державної інформаційної політики – розвиток цифрових комунікацій та підвищення медіаграмотності населення, які є ключовими умовами формування сталого інформаційного суспільства. Розгляд цих питань дозволить оцінити ефективність реалізації європейських стандартів на рівні суспільної освіти, цифрової інклюзії та забезпечення громадян засобами критичної оцінки інформації.

3.3. Розвиток цифрових комунікацій та медіаграмотності населення

У контексті реалізації державної інформаційної політики Республіки Молдова, особливого значення набуває комплексний розвиток цифрових комунікацій як основи ефективного функціонування інформаційного суспільства, а також системна підтримка медіаграмотності населення як запоруки критичного мислення та демократичної стійкості. З урахуванням сучасних викликів – як зовнішньополітичних (гібридна агресія, дезінформаційні кампанії), так і внутрішньосоціальних (цифрова нерівність, низький рівень довіри до інституцій, поширення фейкових новин), зазначені напрями виступають не лише технічною, але й стратегічною основою інформаційної безпеки держави.

Після затвердження у 2023 році Стратегії цифрової трансформації Республіки Молдова на 2023–2030 роки цифрова модернізація була офіційно визнана стрижнем інституційного оновлення держави. Цей документ визначає зміст і напрям національного втілення європейської інтеграції у сфері інформаційної політики. Згідно з її положеннями, цифрова трансформація

розглядається не лише як інструмент модернізації державних сервісів чи технологічного розвитку, а як інтеграційний механізм гармонізації нормативно-правової, інституційної та технічної системи Молдови зі стандартами Європейського Союзу, зокрема у сфері інформаційної відкритості, прозорості, захисту персональних даних, медіаграмотності та кібербезпеки. Стратегія чітко орієнтується на гармонізацію з європейським нормативно-правовим полем, зокрема положеннями Регламенту (ЄС) 2016/679 (GDPR), Директиви 2016/1148/ЄС (NIS), Директиви 2018/1808/ЄС (AVMSD), а також визначає методологічну основу для моніторингу на основі Індексу цифрової економіки та суспільства (DESI)⁵⁹. Такий підхід забезпечує прозорість, вимірюваність та порівнянність національного прогресу в цифровій трансформації з державами-членами ЄС. Пріоритетними напрямками реалізації Стратегії визначено розвиток цифрового врядування, підвищення інституційної спроможності державних органів у сфері стратегічної комунікації, формування національної екосистеми довірчих сервісів (електронний підпис, е-ідентифікація), впровадження захищених державних цифрових платформ (MCloud, MPass, MConnect), а також посилення національної кіберстійкості. Окремий акцент зроблено на створенні національної системи виявлення та протидії фейковим повідомленням, що узгоджується із загальною логікою побудови ефективної інформаційної безпеки, розглянутої у попередніх розділах. Крім того, документ визначає необхідність міжвідомчої координації за участю Державної канцелярії, Міністерства розвитку, цифровізації та інновацій, Національного агентства з регулювання електронних комунікацій (ANRCETI), а також партнерських структур на рівні громадянського суспільства. У Стратегії зазначено, що її реалізація відбуватиметься у тісній координації з європейськими програмами технічної допомоги, зокрема EU4Digital, Digital Europe Programme, Horizon Europe, а також у співпраці з інституціями ЄС (ENISA, EEAS, DG CONNECT). Стратегія

⁵⁹ *Republic of Moldova Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova. URL: https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2023/11/STD_EN.pdf (дата звернення: 17.04.2025).

цифрової трансформації Молдови на 2023–2030 роки є не лише документом внутрішньодержавного значення, а й інструментом політичного зближення з Європейським Союзом у сфері інформаційної політики.

Одним із ключових завдань у цій сфері стало розширення цифрової інфраструктури, зокрема розвиток високошвидкісного інтернету в сільській місцевості, запровадження новітніх електронних послуг, а також стимулювання цифрової економіки. Уряд запровадив механізми відкритих даних, цифрового документообігу, інтероперабельності публічних реєстрів і електронної ідентифікації, що забезпечують підвищення ефективності управління та прозорість адміністративних процедур.

Закон про електронні комунікації, ухвалений Парламентом Молдови у 2024 році, забезпечив нормативну базу для підтримки конкуренції на телекомунікаційному ринку, встановив стандарти якості послуг та впровадив положення щодо захисту прав споживачів, зокрема доступу до даних, безпеки електронної пошти та прозорості тарифів. Також Республіка Молдова впроваджує положення Директиви 2002/58/ЄС (ePrivacy Directive), що стосується конфіденційності електронних комунікацій, використання cookies-файлів, зберігання даних операторів та регулювання електронної комерції. Це стало актуальним у зв'язку зі швидкою цифровізацією державних послуг, розвитком платформ типу MCloud, MPass, MConnect та Cabinetul Personal al Cetățeanului, які активно використовуються для комунікації між державою і громадянами. Важливою віхою на цьому шляху стало прийняття у 2024 році нового Закону про електронні комунікації, який є результатом тривалого процесу консультацій з експертами ЄС та місцевими галузевими стейкхолдерами. Цей закон визначає правові, технічні та економічні рамки регулювання цифрової інфраструктури, узгоджуючи їх із сучасними європейськими стандартами. Зокрема, він передбачає прозорість ринку телекомунікацій, рівні умови доступу для провайдерів, забезпечення мережевого нейтралітету, захист споживачів та вимоги до безпеки мереж. Регулятором у цій сфері залишається ANRCETI, функціонування якого було розглянуто у попередньому розділі.

Завдяки цим крокам Молдова просувається в напрямі побудови цифрового середовища, сумісного з Європейським цифровим ринком (Digital Single Market), що, у свою чергу, створює нові можливості для доступу до інновацій, підвищення якості державних послуг, посилення кібербезпеки та участі в європейських програмах цифрового співробітництва. Усі зазначені реформи формують інституційну, правову та технологічну основу для повноцінної інтеграції Молдови до європейського інформаційного простору, сприяючи не лише захисту прав громадян, а й поглибленню довіри між державою, суспільством та міжнародними партнерами.

У сфері практичної інтеграції особливе місце займає ініціатива EU4Digital, у межах якої Молдова отримує підтримку у шести напрямках: нормативна база, електронна ідентифікація, довірчі послуги, цифрові навички, інновації та безпечні зв'язки. В межах цієї ініціативи реалізуються проєкти з трансформації цифрових послуг, впровадження електронного врядування, обміну досвідом з країнами ЄС щодо кібербезпеки та протидії дезінформації. Одним із пріоритетів EU4Digital є підтримка безпеки цифрового середовища, у тому числі шляхом посилення кіберстійкості та підвищення здатності Молдови реагувати на кіберзагрози та інформаційні атаки, про що йшлося у попередніх підрозділах. У межах ініціативи проводяться навчальні програми, аудит інфраструктури, моделювання кризових ситуацій, а також створення механізмів транскордонного обміну інформацією між національними командами реагування на інциденти (CSIRT/CERT).

Одночасно з інфраструктурними ініціативами в центр уваги інформаційної політики потрапила проблема низької медіаграмотності населення, яка загрожує ефективному функціонуванню демократичного суспільства. Зокрема, у звітах Ради з аудіовізуальних медіа та Центру незалежної журналістики зазначалося, що значна частина населення не володіє навичками розпізнавання маніпуляцій, не здатна перевіряти джерела інформації та схильна до споживання контенту з емоційною, а не фактологічною домінантою.

Відповіддю на ці виклики стало затвердження у 2024 році Міжвідомчого плану дій із просування медіа- та інформаційної грамотності на 2024–2026 роки, який було розроблено за підтримки Ради Європи. План передбачає інтеграцію медіаграмотності в навчальні програми середньої школи та університетів, впровадження тренінгів для викладачів, журналістів, держслужбовців, розробку сертифікованих онлайн-курсів з основ цифрової безпеки та критичного аналізу інформації. Окремим напрямом стала розробка Національної стратегії медіаграмотності, схваленої Радою з аудіовізуальних медіа⁶⁰. Стратегія передбачає координацію між освітніми установами, громадськими організаціями, медіа та регуляторними органами. Основними засадами є забезпечення рівного доступу до навчання, розвиток довготривалого навчання та включення маргіналізованих груп населення до програм цифрової просвіти.

Важливою складовою реалізації стратегії стали ініціативи громадянського суспільства. Центр незалежної журналістики, Асоціація незалежної преси та міжнародні організації, такі як Internews та People in Need, запустили низку національних кампаній з медіаосвіти, конкурси для молоді, проєкти з розвінчання фейків та онлайн-платформи для вивчення цифрових навичок.⁶¹ В умовах посилення дезінформаційних атак з боку зовнішніх суб'єктів, особливо на тлі війни в Україні, ці заходи відіграють критичну роль у зміцненні демократичного потенціалу суспільства.

Отже, розвиток цифрових комунікацій та медіаграмотності в Республіці Молдова відбувається у рамках багатовимірної стратегії, яка поєднує інфраструктурні реформи, інституційне зміцнення та громадянську просвіту. Це дозволяє не лише виконувати зобов'язання в рамках європейської інтеграції, а й формувати засади сталого цифрового суспільства, здатного протистояти

⁶⁰ *Media Literacy Strategy for the Audiovisual Council of the Republic of Moldova*. Consiliul Audiovizualului din Republica Moldova. Chișinău, 2024. URL: https://cdn.epra.org/attachments/files/4656/original/Media_Literacy_Strategy_for_Audiovisual_Council_Moldova.pdf (дата звернення: 25.04.2025).

⁶¹ *Buletin informativ lunar, septembrie 2024*. Centrul pentru Jurnalism Independent. URL: <https://cji.md/en/monthly-bulletin-september-2024-2> (дата звернення: 25.04.2025).

зовнішнім загрозам, адаптуватися до технологічних змін та забезпечувати демократичну легітимність в епоху інформаційної турбулентності.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження пріоритетів державної інформаційної політики Республіки Молдова було комплексно розкрито теоретико-методологічні засади, нормативно-інституційне забезпечення та практичні механізми реалізації політики в умовах сучасних інформаційних викликів. Аналіз структури та динаміки інформаційної політики Молдови засвідчив, що держава перебуває на етапі цілеспрямованої трансформації інформаційного середовища у відповідності до стандартів Європейського Союзу та принципів демократичного врядування: від фрагментарних заходів до формування системного, стратегічно орієнтованого підходу, інтегрованого в європейський інформаційний простір.

Було проаналізовано стан наукової розробки проблеми та вивчено джерельну базу, що слугувала основою для подальшого дослідження. У контексті другого завдання було сформовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, який дав змогу узгодити термінологічне поле й забезпечити методологічну цілісність аналітичного процесу. Проведене уточнення понять – зокрема таких, як «інформаційна політика», «інформаційна безпека», «дезінформація», «медіаграмотність», «цифрова трансформація» та «стратегічні комунікації» – дозволило виявити структурні та змістові особливості інформаційної політики як об'єкта міждисциплінарного дослідження.

Обґрунтовано застосування міждисциплінарного підходу як основи аналізу явища, що має водночас політичну, безпекову, правову та технологічну природу. Застосування системного, інституційного, порівняльного та структурно-функціонального методів дало змогу сформулювати комплексне бачення об'єкта дослідження. Застосовані методи – аналіз і синтез, контент-аналіз нормативно-правових актів і програм, порівняльний підхід, структурно-функціональний аналіз і системне бачення – сприяли глибшому розумінню предмета дослідження.

Встановлено, що питання державної інформаційної політики Республіки Молдова досі не отримало комплексного висвітлення в науковій літературі, зокрема в контексті поєднання стратегічного управління інформаційною сферою, протидії гібридним загрозам і реалізації курсу на європейську інтеграцію. У науковому дискурсі проблема переважно розглядається фрагментарно – через призму розвитку ІКТ, медіасектору, свободи слова або окремих інституційних ініціатив. Особливої уваги набули дослідження, присвячені дезінформації, інформаційній безпеці та політиці протидії зовнішнім інформаційним впливам. Водночас наявна джерельна база, що охоплює широке коло документів – від національного законодавства, стратегічних концепцій і програм уряду до аналітичних звітів міжнародних організацій та публікацій громадських інституцій, – дозволила забезпечити багатовекторне охоплення теми. Такий підхід сприяв виявленню еволюції підходів до інформаційної політики Молдови та створив емпіричну основу для цілісного аналізу її ключових напрямів.

Було охарактеризовано нормативно-правову базу та інституційну структуру реалізації державної інформаційної політики Республіки Молдова, що дозволило визначити системні засади її формування та трансформації у 2014–2025 роках. У другому розділі було встановлено, що національне законодавство з 2014 року зазнало суттєвих змін у напрямку європейської гармонізації, зокрема у сфері доступу до публічної інформації, захисту персональних даних, аудіовізуальних медіа, цифрової інфраструктури та електронних комунікацій. Проаналізовані законодавчі акти, зокрема Закон про доступ до інформації публічного інтересу (2023), Закон про електронні комунікації (2024), Стратегія цифрової трансформації (2023–2030), а також Стратегія інформаційної безпеки (2019–2024) свідчать про намагання держави вибудувати чітку, правову та ціннісну рамку реалізації інформаційної політики. Встановлено, що в зазначений період нормативна основа зазнала суттєвих змін, зокрема внаслідок адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Важливе значення мали такі акти, як Закон про доступ до інформації, Закон про свободу

вираження поглядів, Закон про захист персональних даних, а також оновлений Кодекс аудіовізуальних медіа-служб, в якому вперше було закріплено визначення поняття «дезінформація» на законодавчому рівні. Окрім цього, було прийнято концептуальні документи у сфері інформаційної безпеки, цифрової трансформації та стратегічних комунікацій.

Аналіз інституційної структури дозволив ідентифікувати основних акторів інформаційної політики: Службу інформації та безпеки (SIS), Міністерство розвитку, цифровізації та інновацій, Міністерство культури, Раду з питань аудіовізуальних медіа, Національне агентство з регулювання електронних комунікацій (ANRCETI) тощо. Значну роль у координації реалізації політики відіграють консультативні та стратегічні органи – Національна рада з цифрової трансформації, міжвідомчі робочі групи та електронні платформи (particip.gov.md, e-Monitoring). У підрозділі, присвяченому механізмам впровадження політики, підкреслено значення цифрових платформ, електронного врядування, а також запровадження індикативних оцінок за методологією DESI. Така багаторівнева модель управління забезпечує реалізацію політики в політичному, регуляторному, технологічному та безпековому вимірах.

У рамках четвертого завдання було визначено основні пріоритети державної інформаційної політики Молдови у досліджуваний період. Проведений аналіз засвідчив, що ці пріоритети формувалися під впливом як зовнішньополітичних імперативів (зокрема курсу на європейську інтеграцію та адаптації до стандартів ЄС), так і зростаючих гібридних загроз, насамперед з боку Російської Федерації. Серед основних напрямів політики можна виокремити забезпечення інформаційної безпеки держави, боротьбу з дезінформацією та маніпулятивними інформаційними кампаніями, розвиток цифрових послуг, підвищення медіаграмотності населення, зокрема вразливих соціальних груп, а також інституціоналізацію стратегічних комунікацій у практиці державного управління. Важливо зазначити, що реалізація цих пріоритетів відбувалася поступово та з урахуванням рекомендацій і технічної підтримки міжнародних

організацій – зокрема Європейського Союзу, НАТО, ОБСЄ, Ради Європи – що створювало умови для синхронізації з європейською інформаційною політикою. Тому саме у третьому розділі увагу зосереджено на ключових пріоритетах сучасної інформаційної політики. Встановлено, що забезпечення інформаційної безпеки та протидія дезінформації стали центральними напрямками державної стратегії. Розкрито роль Служби інформації та безпеки як провідного органу у сфері захисту інформаційного простору, проаналізовано законодавчі новації 2022 року, зокрема впровадження юридичного визначення «дезінформації» та механізмів блокування медіаресурсів. Зазначено, що державна політика активно підтримується громадянським суспільством та міжнародними партнерами – проєктами EUvsDisinfo, Internews, CJI, API, STOP FALS! тощо.

Окрему увагу приділено інтеграції до європейського інформаційного простору. Доведено, що імплементація європейських нормативів (GDPR, AVMSD, ePrivacy) стала системною основою для реформ. Підписання Пакту про безпеку та оборону з ЄС, розгортання місії EUPM Moldova, участь у програмі EU4Digital є свідченням поступового входження Молдови до стратегічного комунікаційного простору Євросоюзу. Водночас Стратегія цифрової трансформації на 2023-2030 роки є дорожньою картою внутрішньої адаптації до стандартів цифрової демократії, цифрового управління, кіберстійкості та цифрової інклюзії.

Завершальним аспектом дослідження стало вивчення пріоритету розвитку цифрових комунікацій та медіаграмотності. Підкреслено, що Національна стратегія медіаграмотності та міжвідомчий план 2024–2026 років, за підтримки Ради Європи, формують підґрунтя для просвітницької політики в умовах зростання інформаційних загроз. Співпраця держави, освітніх установ, громадських організацій та міжнародних партнерів створює умови для сталого розвитку цифрової культури.

Інформаційна політика Республіки Молдова розвивається як багатовимірна система, яка поєднує правові, інституційні, технологічні та суспільні компоненти. Її ефективність залежить від здатності адаптуватися до викликів

часу, зберігаючи демократичні цінності, відкритість та прозорість. Пріоритетами залишаються: посилення інформаційної стійкості, інтеграція європейських стандартів, розвиток цифрової грамотності та забезпечення прав громадян на доступ до об'єктивної інформації.

Загальна оцінка дає підстави стверджувати, що незважаючи на певні успіхи – такі як обмеження доступу до деструктивного медіаконтенту, заборона проросійських телеканалів, розвиток цифрової інфраструктури, а також запуск програм із підвищення медіаграмотності — реалізація політики залишається обмеженою низкою структурних і політичних чинників. Серед них варто виокремити інституційну фрагментарність, недостатню координацію між органами влади, залежність від зовнішніх ресурсів і технічної допомоги, низький рівень довіри до державних комунікацій, а також тривалу присутність ворожих наративів у медіапросторі. У цьому контексті особливої актуальності набуває потреба у створенні єдиної Національної стратегії стратегічних комунікацій, інституційному зміцненні незалежних регуляторів, посиленні спроможностей безпекових структур до виявлення та нейтралізації інформаційних атак, а також формуванні стійкої інформаційної культури серед громадян. У стратегічній перспективі доцільним є забезпечення синергії між державними, громадськими та міжнародними суб'єктами задля побудови прозорого, демократичного, інформаційно захищеного суспільства, здатного ефективно протистояти гібридним викликам та підтримувати курс на інтеграцію до європейського політико-комунікаційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Директива (ЄС) 2018/1808 Європейського парламенту і Ради від 14 листопада 2018 року про внесення змін до Директиви 2010/13/ЄС щодо надання аудіовізуальних медіа-послуг з огляду на зміну ринкових умов. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L1808> (дата звернення: 27.04.2025).
2. Закон Республіки Молдова про доступ до інформації: № 982-XIV від 11.05.2000 р. *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137924&lang=ro (дата звернення: 25.03.2025).
3. Закон Республіки Молдова про свободу вираження поглядів: № 64 від 23.04.2010 р. *Monitorul Oficial al R. Moldova*. 2010. № 117–118. Ст. 387. *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105417&lang=ro (дата звернення: 22.04.2025).
4. Конституція Республіки Молдова. Прийнята 29 липня 1994 року. *Monitorul Oficial al R.M.* 2016. № 78. Art. 34. *Monitorul.md*. URL: <https://www.monitorul.md> (дата звернення: 19.03.2025).
5. Лазару Е., Політіс Лампру П. Нові двосторонні партнерства ЄС у сфері безпеки й оборони. Аналітична записка. *Європейський парламент. Служба досліджень для членів парламенту (EPRS)*. Брюссель, 2025. 11 с. (PE 767.215). URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2025\)767215](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2025)767215) (дата звернення: 21.03.2025).
6. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством закордонних справ Грузії, Міністерством закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова та Міністерством закордонних справ України щодо започаткування посиленого співробітництва з питань європейської інтеграції – «Асоційоване тріо». *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/association-trio-memorandum-understanding-between-ministry-foreign-affairs-georgia-ministry-foreign-affairs-and-european-integration-republic-moldova-and-ministry-foreign-affairs-ukraine> (дата звернення: 15.04.2025).
7. *Нові двосторонні партнерства ЄС у сфері безпеки й оборони: аналітична записка* / Е. Лазару, П. Політіс Лампру. Європейський парламент. Служба досліджень для членів парламенту. Брюссель:

- EPRS, 2025. 11 с. (PE 767.215). URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2025\)767215](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2025)767215) (дата звернення: 18.04.2025).
8. Постанова Уряду Республіки Молдова № 696 від 19 листопада 2009 року. Регламент щодо організації та функціонування Міністерства культури. *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85987&lang=ro (дата звернення: 20.03.2025).
 9. Підвищення судової експертизи у сфері свободи вираження поглядів та медіа в Південно-Східній Європі (JUFREX). *Рада Європи*. URL: <https://www.coe.int/en/web/pristina/reinforcing-judicial-expertise-on-freedom-of-expression-and-the-media-in-south-east-europe-jufrex> (дата звернення: 18.04.2025).
 10. Республіка Молдова. Закон № 143 від 2 червня 2022 року "Про внесення змін до Кодексу аудіовізуальних медіапослуг Республіки Молдова № 174/2018". *Venice Commission*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=C_DL-REF\(2022\)027-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=C_DL-REF(2022)027-e) (дата звернення: 29.04.2025).
 11. Республіка Молдова. Постанова Уряду № 257 від 22.11.2018 "Про затвердження Стратегії інформаційної безпеки Республіки Молдова на 2019–2024 роки та Плану дій щодо її реалізації". *Legis.md*. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111979&lang=ro (дата звернення: 26.03.2025).
 12. *Річний звіт за 2021 рік*. RISE Moldova. Chişinău: Asociația Reporteri de Investigație și Securitate Editorială, 2022. URL: <https://www.rise.md/membru> (дата звернення: 26.04.2025).
 13. Савосько Т. Особливості формування державної інформаційної політики. *Аспекти публічного управління*. 2024. Т. 12. № 1. С. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.15421/152403> (дата звернення: 17.04.2025).
 14. Служба інформації і безпеки Республіки Молдова. Імплементация іноземного впливу в процеси виборів у Республіці Молдова. Публічний звіт. Кишинів, 2024. 16 с. *SIS.md*. URL: https://sis.md/sites/default/files/comunicate/fisiere/Raport_SIS_Public_Interferenta_in_procesul_electoral.pdf (дата звернення: 24.04.2025).
 15. Служба інформації і безпеки Республіки Молдова. Звіт про зовнішнє втручання в електоральні процеси Республіки Молдова. *SIS.md*. URL: <https://www.sis.md/en/content/external-interference-electoral-processes-republic-moldova> (дата звернення: 16.04.2025).

16. *About the EU Partnership Mission in the Republic of Moldova*. European External Action Service. URL: https://www.eeas.europa.eu/eupm-moldova/about-eu-partnership-mission-republic-moldova_en (дата звернення: 18.04.2025).
17. *Analiza: Transformarea digitală a Moldovei – o cale fără de întoarcere*. Agoră.md. URL: <https://agora.md/stiri/93771/analiza-transformarea-digitala-a-moldovei-o-cale-fara-de-intoarcere> (дата звернення: 27.04.2025).
18. *Annual Implementation Report of the Republic of Moldova Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova. URL: https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2024/05/EN_Report-Strategie.pdf (дата звернення: 19.04.2025).
19. *Buletin informativ lunar, septembrie 2024*. Centrul pentru Jurnalism Independent. URL: <https://cji.md/en/monthly-bulletin-september-2024-2> (дата звернення: 25.04.2025).
20. *Campania STOP FALS!*. Stopfals.md. URL: <https://stopfals.md/ro/about-us> (дата звернення: 19.04.2025).
21. *Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: Lege nr. 174 din 08.11.2018 (cu modificările din 2022)*. Legis.md. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126377&lang=ro (дата звернення: 18.04.2025).
22. *Digital Moldova 2020 Strategy*. Republica Moldova. Chișinău: Ministry of Information Technologies and Communications, 2013. URL: <https://eufordigital.eu/library/digital-moldova-2020-strategy> (дата звернення: 24.04.2025).
23. *Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Republica Moldova. Chișinău: Ministry of Economic Development and Digitalization, 2023. URL: <https://mded.gov.md/transparency/digital-transformation-strategy-2023-2030> (дата звернення: 19.04.2025).
24. *Disinformation and foreign interference in Moldovan elections: policy paper* / P. Culeac. EPDE.org. URL: <https://epde.org/wp-content/uploads/2024/10/Moldova-Policy-Paper-2-Disinformation-and-Foreign-Interference-in-Moldovan-Elections-1.pdf> (дата звернення: 29.04.2025).
25. *EU supports new Moldova e-Monitoring system for policy implementation reform*. EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/eu-supports-new-moldova-e-monitoring-system-for-policy-implementation-reform> (дата звернення: 16.04.2025).

26. *IFCN Code Of Principles – Poynter*. Stopfals.md. URL: <https://ifcncodeofprinciples.poynter.org/application/public/stopfalsmd/661a8b13ba7689d4814324cb> (дата звернення: 21.04.2025).
27. *In Odesa's Shadows: What Is Russia's Strategy in Moldova?*. Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/moldova-russia-strategy?center=russia-eurasia&lang=en> (дата звернення: 23.04.2025).
28. *Legal Analysis on the Law on Amendment of the Code of Audiovisual Media Services of the Republic of Moldova* / J. Barata Mir. OSCE Representative on Freedom of the Media. URL: <https://www.osce.org/fom/507792> (дата звернення: 21.04.2025).
29. *Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal*. Parlamentul Republicii Moldova. URL: <https://www.legis.md> (дата звернення: 22.04.2025).
30. *Legea nr. 168 din 9 iulie 2021 privind Ministerul Dezvoltării, Digitalizării și Inovației*. Parlamentul Republicii Moldova. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135930&lang=ro (дата звернення: 21.04.2025).
31. *Legea nr. 28 din 10 martie 2016 privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice*. Parlamentul Republicii Moldova. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129249&lang=ro (дата звернення: 23.04.2025).
32. *Legea nr. 753 din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova*. Parlamentul Republicii Moldova. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63033&lang=ro (дата звернення: 25.04.2025).
33. *Measuring Transparency of Public Institutions in Moldova*. Freedom House. URL: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2024-11/Moldova_FOII_report_2024_Eng_FINAL.pdf (дата звернення: 25.04.2025).
34. *Media Literacy Strategy for the Audiovisual Council of the Republic of Moldova*. Consiliul Audiovizualului din Republica Moldova. Chișinău, 2024. URL: https://cdn.epra.org/attachments/files/4656/original/Media_Literacy_Srategy_for_Audiovisual_Council_Moldova.pdf (дата звернення: 25.04.2025).
35. *MEDIA-M: Media Enabling Democracy, Inclusion and Accountability in Moldova – Evaluation Report*. Internews Moldova. URL:

- <https://www.integrallc.com/wp-content/uploads/2024/08/EEMELDS-3-Final MEDIA-M Evaluation Report.pdf> (дата звернення: 20.04.2025).
36. *Moldova – European Neighbourhood Policy*. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en (дата звернення: 20.04.2025).
37. *Moldova Privacy Act (Law No. 195/2024): An Overview*. Consentmo.com. URL: <https://www.consentmo.com/blog-posts/new-data-protection-law-in-moldova> (дата звернення: 24.04.2025).
38. *Moldova Report 2024*. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/858717b3-f8ef-4514-89fe-54a6aa15ef69_en?filename=Moldova+Report+2024.pdf (дата звернення: 22.04.2025).
39. *National Security Strategy: 2023*. Republica Moldova. Chișinău: Președintele Republicii Moldova, 2023. URL: https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023_En.pdf (дата звернення: 20.04.2025).
40. Nye, J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs. URL: <https://archive.org/details/softpowermeansto00nyej> (дата звернення: 27.04.2025).
41. *Open Government Partnership. Republic of Moldova Action Plan 2023–2025*. URL: <https://www.opengovpartnership.org/members/republic-of-moldova> (дата звернення: 26.04.2025).
42. *Planul de Acțiune pentru Republica Moldova 2025–2028*. Consiliul Europei. URL: <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/council-of-europe-action-plan> (дата звернення: 15.04.2025).
43. *Platforma particip.gov.md – Agenția de Guvernare Electronică*. Guvernul Republicii Moldova. URL: <https://www.egov.md/ro/content/platforma-participgovmd> (дата звернення: 26.04.2025).
44. *Policy Brief no. 6/2024: Informational Resilience at Grassroots Level in the Republic of Moldova*. Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE). URL: https://ipre.md/wp-content/uploads/2024/09/PB_6_2024_Grassroots-info-resilience_final-EN_16.09.2024.pdf (дата звернення: 24.04.2025).
45. *Răspunderi ale operatorilor de infrastructură critică în contextul modificărilor legislative naționale*. Security and Intelligence Service of the Republic of Moldova. URL: <https://sis.md/en/content/responsibilities-critical-infrastructure-operators-related-national-legislation-amendments> (дата звернення: 18.04.2025).

46. *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)*. Official Journal of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (дата звернення: 24.04.2025).
47. *Republic of Moldova 2023 Report: Commission Staff Working Document. SWD(2023) 698 final, Brussels, 8 November 2023*. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/d8ef3ca9-2191-46e7-b9b8-946363f6db91_en?filename=SWD_2023_698+Moldova+report.pdf (дата звернення: 20.04.2025).
48. *Republic of Moldova Digital Transformation Strategy 2023–2030*. Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova. URL: https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2023/11/STD_EN.pdf (дата звернення: 17.04.2025).
49. *Restrictions on Freedom of Speech in Gagauzia: Threats to Democracy and Safety*. Freedom House. URL: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2024-06/FH-Restrictions-on-freedom-of-speech-in-Gagauzia_Eng-06-24.pdf (дата звернення: 27.04.2025).
50. *Russian experiments with disinformation in Moldova*. EUvsDisinfo.eu. URL: <https://euvsdisinfo.eu/russian-experiments-with-disinformation-in-moldova> (дата звернення: 26.04.2025).
51. *The Rise of the Network Society* / М. Castells. Wiley-Blackwell. URL: <https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society.pdf> (дата звернення: 23.03.2025).
52. *Third EEAS Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats*. European External Action Service. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2025/EEAS-3nd-ThreatReport-March-2025-05-Digital-HD.pdf> (дата звернення: 19.04.2025).
53. Zadorožna, М., Butuc, М. *Russian disinformation in Moldova and Poland in the context of the Russo-Ukrainian war. Security and Defence Quarterly*. 2024. Vol. 46, № 2. P. 47–65. URL: <https://doi.org/10.35467/sdq/189686> (дата звернення: 23.04.2025).